

KSIEGA ABSTRAKTÓW

**X Międzynarodowa Konferencja Naukowa
„Gospodarka światowa – wyzwania XXI wieku”**

**Baranów Sandomierski
1-2 grudnia 2022r.**

Opracowanie wydawnicze
Ewa Górecka

Projekt strony tytułowej
Robert Bondarowicz???????

Opracowanie edytorskie
Dr hab. Aneta Ejsmont, prof. UTH Rad., Dr Joanna Bukowska, Dr Łukasz Zięba

Copyright © Marc Baudry, Béatrice Dumont, Jan L. Bednarczyk, Jacek Białek, Anna Borcuch, Katarzyna Brożek, Joanna E. Bukowska, Sławomir I. Bukowski, Klaudia Chamera, Małgorzata Czermińska, Robert Dygas, Józef Dziechciarz, Marta Dziechciarz-Duda, Aneta Ejsmont, Stanisław Flejterski, Apostolis Gkikas, Grigorios Gkikas, Małgorzata Górka, Maria Grzelak, Alina Hyz, Krzysztof Jajuga, Małgorzata Janicka, Robert Jeżewski, Aneta Kasperkowicz, Katarzyna Kobiela-Pionnier, Aneta M. Kosztowniak, Andrzej T. Kosztowniak, Agnieszka Krzętowska, Krystyna Kudak, Eugeniusz Kwiatkowski, Pantelis Kyrmizoglou, Marzanna Lament, Yaroslav Landovskiyy, Radosław Luft, Izabela Młynarzewska-Borowiec, Inna Mykhailiuk, Grażyna Olszewska, Kazimierz Ortyński, Klaudia Przybysz, Olha Pyroh, Magdalena Rosińska-Bukowska, Elżbieta Roszko-Wójtowicz, Artur Sajnog, Katarzyna Sieradzka, Iryna Skorokhod, Agnieszka Stanimir, Viktoriia Stoika, Yuliia Tranovych, Agnieszka Woźniak, Łukasz Wójtowicz, Łukasz Zięba

Copyright © by Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny
im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu (Wydawnictwo 2021)
26-600 Radom, ul. J. Malczewskiego 29
www.uniwersytetradom.pl
e-mail:wydawnictwo@uthrad.pl
tel. 048 361 7033

ISSN 1642 5278 NOWE NUMERY!!!!
ISBN 978-83-7351-922-0

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości bądź fragmentów niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodami: kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie na nośnikach: filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich do niniejszej publikacji.

Autor dołożył wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie bierze jednak żadnej odpowiedzialności za ich wykorzystanie ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw autorskich lub patentowych. Autor nie ponosi również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Wyd. I

X Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Gospodarka światowa – wyzwania XXI wieku”

organizowana przez

Katedrę Biznesu i Finansów Międzynarodowych

oraz

Katedrę Rachunkowości

Wydziału Ekonomii i Finansów

Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego

im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu

patronat honorowy nad konferencją objął

JM Rektor

Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego

im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu

Prof. dr hab. Sławomir I. Bukowski

Platforma
Przemysłu
Przyszłości

Instytut
Finansów

Polskie
Towarzystwo
Ekonomiczne

Rok 2022 niewątpliwie zapisze się na kartach światowej historii gospodarczej. Trwający konflikt zbrojny na Ukrainie postawił przed gospodarką światową wiele nowych wyzwań nie tylko gospodarczych, ale też politycznych i społecznych. Kryzys energetyczny i żywnościowy, zachwianie równowagi na rynkach finansowych, wysoka inflacja czy napływ uchodźców, to tylko niektóre z nich. Czy gospodarki poszczególnych krajów są gotowe, by sprostać tym wyzwaniom? Czy instytucje i organizacje międzynarodowe podejmują działania niwelujące negatywne skutki obecnej sytuacji? Czy Europa jest w stanie mówić jednym głosem? Czy interes jednostki jest ważniejszy niż interes ogółu?

Na te, jak również wiele innych pytań, będziemy próbowali szukać odpowiedzi podczas X Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Gospodarka światowa – wyzwania XXI wieku”.

Tematyka tegorocznej konferencji będzie skupiała się wokół następujących obszarów tematycznych:

- „Gospodarka światowa – globalizacja – handel międzynarodowy”,
- „Wzrost gospodarczy – rynki – polityka ekonomiczna”,
- „Sektor finansowy w gospodarce światowej”,
- „Przedsiębiorstwa na rynkach międzynarodowych w warunkach globalizacji i gospodarki opartej na wiedzy”.

Bardzo cieszy nas wciąż duże zainteresowanie naszą cyklicznie organizowaną konferencją. Również do udziału w tej edycji zgłosiło się wielu wybitnych profesorów i osób świata nauki z krajowych i zagranicznych uniwersytetów, jak również praktyków gospodarczych, którzy w aktywny oraz pasywny sposób pragną uczestniczyć w naszej konferencji.

Prof. dr hab. Sławomir I. Bukowski
Dr hab. Marzanna Lament, prof. UTH Rad.

Jubileuszową X edycję konferencji pragniemy dedykować wybitnej postaci świata nauki JM Rektorowi UTH prof. Sławomirowi I. Bukowskiemu, który obchodzi Jubileusz 40-lecia swojej pracy naukowej. Udział w wydarzeniu to także okazja do wyrażenia uznania dla Jego dokonań naukowych, dydaktycznych i organizacyjnych.

Komitety Organizacyjny Konferencji

Spis treści

Marc Baudry, Béatrice Dumont	14
<i>Wiarygodność systemu EU-ETS w zakresie dekarbonizacji gospodarki europejskiej</i>	14
<i>Credibility of the EU-ETS to Decarbonise the European Economy</i>	15
Jan L. Bednarczyk	16
<i>Współczesne wyzwania polityki pieniężnej a koncepcja stopy inflacji niespawalniającej wzrostu gospodarczego (NDEGRI)</i>	16
<i>Contemporary challenges of monetary policy and the concept of Non-Decreasing Economic Growth Rate of Inflation (NDEGRI)</i>	17
Jacek Bialek	18
<i>Dane skanowane w pomiarze CPI i cenowe indeksy multilateralne</i>	18
<i>Scanned data in CPI measurement and multilateral price indexes</i>	19
Anna Borcuch	20
<i>Wpływ modelu biznesowego na płynność finansową zakładów ubezpieczeń</i>	20
<i>Business model impact on the financial liquidity of insurance companies</i>	21
Joanna E. Bukowska	22
<i>Stopień integracji rynków finansowych obszaru euro w dobie zaburzeń globalnych</i>	22
<i>Degree of euro area financial markets integration in times of global disruptions</i>	23
Klaudia Chamera	24
<i>Rozwój polskiego rynku zielonych obligacji na tle Europy</i>	24
<i>Development of the Polish green bond market against the background of Europe</i>	25
Małgorzata Czermińska	26
<i>Relacje Szwajcarii z Unią Europejską między integracją gospodarczą a bilateralizmem</i>	26
<i>Switzerland's relations with the European Union between economic integration and bilateralism</i>	27
Robert Dygas	28
<i>Wpływ diaspory indyjskiej na rozwój gospodarczy Polski w ostatniej dekadzie</i>	28

<i>Indian Diaspora's Influence on Economy Development of Poland in the Last Decade</i>	29
Józef Dziechciarz, Marta Dziechciarz-Duda	30
<i>Subiektywna ocena dobrostanu materialnego rodziny w świetle polityki społeczno ekonomicznej państwa</i>	30
<i>Subjective assessment of material well-being of the family in the light of state socio-economic policy</i>	31
Aneta Ejsmont	32
<i>Finansowa destabilizacja spółek giełdowych w kontekście globalnego kryzysu gospodarczego oraz siły powiązań rynkowych (studium przypadku)</i>	32
<i>Financial Destabilization of the Joint Stock Companies in the context of both Global Economic Crisis and Strength of Sectoral Connections (Case Study)</i>	33
Stanisław Flejterski	34
<i>Globalizacja , deglobalizacja, glokalizacja z perspektywy finansów</i>	34
<i>Globalization, deglobalization, glocalization from the perspective of finance</i>	35
Apostolis Gkikas	36
<i>Ocena czynników zwiększających rentowność i trwałość przemysłu farmaceutycznego w Grecji</i>	36
<i>Evaluating Factors to Enhance Profitability and Sustainability of the Pharmaceutical Industry in Greece</i>	37
Małgorzata Górka, Aneta Kasperkowicz	38
<i>Doskonalenie jakości i bezpieczeństwa pracy w przedsiębiorstwie– CASE STUDY</i>	38
<i>Improving quality and safety at work in the enterprise- CASE STUDY</i>	39
Maria Grzelak, Elżbieta Roszko-Wójtowicz	40
<i>Współczesne wyzwania stojące przed rozwojem sektora turystycznego w Polsce</i>	40
<i>Contemporary challenges facing the development of the tourism sector in Poland</i>	41
Alina Hyz, Grigorios Gkikas	42
<i>Przejsście do Przemysłu 5.0. Czy możliwa jest integracja priorytetów społecznych i środowiskowych z innowacjami technologicznymi?</i>	42
<i>Transition to Industry 5.0. Is It Possible to Integrate Social and Environmental Priorities into Technological Innovation?</i>	43

Krzysztof Jajuga	44
<i>Ryzyko cybernetyczne – nowe (?) wyzwanie dla gospodarki oraz rynku finansowego</i>	44
<i>Cyber Risk - New (?) Challenge in the Economy and Financial Market</i>	45
Małgorzata Janicka, Artur Sajnóg	46
<i>Efektywność środowiskowa i ekonomiczna spółek notowanych na rynkach regulowanych Unii Europejskiej z punktu widzenia zrównoważonego rozwoju- ujęcie sektorowe</i>	46
<i>Environmental and Economic Efficiency of Companies Listed on Regulated Markets of the European Union From the Point of View of Sustainable Development - Sectoral Approach</i>	47
Robert Jeżewski	48
<i>Wpływ pandemii na zachowania kredytowe polskiego społeczeństwa</i>	48
<i>The Impact of the Pandemic on the Credit Behavior of Polish Society</i>	49
Katarzyna Kobiela-Pionnier	50
<i>Raportowanie krajowych spółek giełdowych w standardzie XBRL-doświadczenia i perspektywy</i>	50
<i>Reporting of Domestic Listed Companies in the XBRL Standard-Experiences and Perspectives</i>	51
Aneta M. Kosztowniak	52
<i>Ryzyko ESG w portfelach kredytowych banków i wyzwania jego monitorowania w sektorze bankowym w Polsce</i>	52
<i>ESG Risk in Banks' Loan Portfolios and the Challenges of its Monitoring in the Banking Sector in Poland</i>	53
Aneta M. Kosztowniak, Andrzej T. Kosztowniak	54
<i>Wpływ procesów zadłużania i upadłości przedsiębiorstw na zmiany jakości portfeli kredytowych w bankach w Polsce</i>	54
<i>The Impact of Corporate Debt and Bankruptcy Processes on Changes in the Quality of Loan Portfolios in Banks in Poland</i>	55
Agnieszka Krzętowska, Eugeniusz Kwiatkowski	56
<i>Determinanty rozwoju gospodarczego powiatów w województwie mazowieckim w latach 2010-2019</i>	56
<i>Determinants of Economic Development of Counties in the Masovian Voivodship in the years 2010-2019</i>	57

Krystyna Kudak, Viktoriia Stoika, Yuliia Tranovych	58
<i>Kompleksowa ocena stabilności finansowej budżetów lokalnych w warunkach decentralizacji</i>	58
<i>Comprehensive assessment of the financial sustainability of local budgets in conditions of decentralization</i>	59
Krystyna Kudak, Viktoriia Stoika, Yuliia Tranovych	60
<i>Wzmacnianie potencjału partnerskiego społeczności lokalnych: podejście naukowe i praktyczne</i>	60
<i>Enhancing of the partnership capacity of local communities: scientific and practical approaches</i>	61
Pantelis Kyrmizoglou	62
<i>Kryteria kredytowania stosowane przez greckie banki w finansowaniu branży hotelarskiej</i>	62
<i>Lending Criteria used by the Greek Banks in Financing the Hotel Industry</i>	63
Marzanna Lament, Sławomir I. Bukowski	64
<i>Wyzwania zrównoważonego rozwoju dla zakładów ubezpieczeń</i>	64
<i>Sustainable development – challenges to the insurance companies</i>	65
Yaroslav Landovskiyy, Inna Mykhailiyk	66
<i>Przymusowa migracja Ukraińców</i>	66
<i>Forced migration of Ukrainians</i>	67
Radosław Luft	68
<i>Bariery rozwoju przedsiębiorstw działających w warunkach kryzysu globalnego</i>	68
<i>Barriers to the development of enterprises operating under conditions of global crisis</i>	69
Izabela Młynarzewska-Borowiec	70
<i>Bezpośredni i pośredni wpływ sektora ICT na produktywność krajów Unii Europejskiej</i>	70
<i>Direct and indirect impact of the ICT sector on the productivity of European Union countries</i>	71
Grażyna Olszewska	72
<i>Oszczędności gospodarstw domowych w Polsce – wielkość, struktura oraz ich główne determinanty</i>	72
<i>Household Savings in Poland – Size, Structure and Their Main Determinants</i>	73

Kazimierz Ortyński	74
<i>Stabilność finansowa ubezpieczycieli a koncentracja rynku ubezpieczeń</i>	
<i>życiowych w Polsce</i>	74
<i>Financial Stability of Insurers and Concentration of the Life Insurance Market</i>	
<i>in Poland</i>	75
Klaudia Przybysz	76
<i>Srebrna gospodarka w dobie aktywizacji seniorów</i>	76
<i>Silver economy in the era of activation of seniors</i>	77
Olha Pyroh	78
<i>Ukraina w europejskich łańcuchach wartości</i>	78
<i>Ukraine in European Value Chains</i>	79
Magdalena Rosińska-Bukowska	80
<i>Koncepcja „Społecznej odpowiedzialności 5.0” – CSR 5.0</i>	80
<i>The Concept of “Social Responsibility 5.0” – CSR 5.0</i>	81
Katarzyna Sieradzka, Katarzyna Brożek	82
<i>Kapitał intelektualny a innowacyjność przedsiębiorstw w Polsce na tle krajów</i>	
<i>Unii Europejskiej</i>	82
<i>Intellectual Capital and Innovativeness of Enterprises in Poland in Comparison</i>	
<i>with the European Union Countries</i>	83
Iryna Skorokhod	84
<i>Aktualne trendy na światowym rynku alternatywnych źródeł energii</i>	84
<i>Current trends in the world market of alternative energy sources</i>	85
Agnieszka Stanimir	86
<i>Cele zrównoważonego rozwoju w turystyce – percepcja i realizacja założeń</i>	
<i>przez seniorów</i>	86
<i>Sustainable Development Goals in tourism - seniors' perception and</i>	
<i>implementation of the goals</i>	87
Anna Wolak-Tuzimek, Joanna Duda	88
<i>Strategia dywersyfikacji przedsiębiorstw w warunkach globalnego kryzysu</i>	88
<i>Enterprise Diversification Strategy in the Conditions of the Global Crisis</i>	89
Agnieszka Woźniak	90
<i>Wykorzystanie kart kontrolnych do oceny funkcjonowania łańcucha dostaw</i>	90
<i>Using control cards to assess supply chain performance</i>	91

<i>Łukasz Wójtowicz</i>	92
<i>Turbulencje na rynkach walutowych w niepewnych czasach</i>	92
<i>Turbulence in the Currency Markets in Uncertain Times</i>	93
<i>Łukasz Zięba</i>	94
<i>Rozwój rynku NewConnect na tle podobnych rynków w wybranych krajach UE</i>	94
<i>Development of the NewConnect market in comparison with similar markets in selected EU countries</i>	95

Autorzy: *Prof. Marc Baudry, Université Paris Nanterre & Climate Economics Chair*
Béatrice Dumont, Université Sorbonne Paris Cité, CEPN (UMR CNRS 7234) & College of Europe

Wiarygodność systemu EU-ETS w zakresie dekarbonizacji gospodarki europejskiej

Ustanawiając budżet emisji dwutlenku węgla, którego nie można przekroczyć dla regulowanych gałęzi przemysłu, system handlu emisjami Unii Europejskiej (EU-ETS) na pierwszy rzut oka wydaje się wywoływać dekarbonizację europejskiej gospodarki. Jednak efekt ten jest w rzeczywistości niejednoznaczny.

W niniejszym opracowaniu argumentuje się, że system EU-ETS jak dotąd wywołał głównie krótkoterminowe redukcje. W tym celu opiera się na teoretycznej analizie rozróżnienia między dwoma rodzajami redukcji emisji oraz na empirycznych sposobach ich rozróżnienia. Analiza teoretyczna prowadzi do udoskonalenia pomiaru koncepcji indukowanej zmiany technologicznej zaproponowanej w literaturze poprzez rozróżnienie, na podstawie ewolucji intensywności emisji dwutlenku węgla i emisji bazowych, pomiędzy słabo zorientowanym postępem technicznym i silnie zorientowanym postępem technicznym. Przedstawiono wyniki analizy za pomocą granic produkcji zastosowanej do danych pochodzących od przedsiębiorstw z różnych sektorów regulowanych przez EU-ETS. Podkreślają one, że w niektórych sektorach nie zaobserwowano przesunięcia postępu w kierunku rozwiązań niskoemisyjnych, a w przypadku innych nastąpiło to jedynie w słabej wersji indukowanej zmiany technicznej.

Następnie omówiono implikacje regulacyjne systemu EU-ETS. Podkreśla się, że rzeczywista dekarbonizacja sektorów regulowanych wymaga nie tylko silnego sygnału cenowego, ale także niskiej zmienności cen. Niedawna debata na temat finansowania planu REpowerEU poprzez odsprzedaż uprawnień w ramach MSR przywróciła obawy przed uznaniową polityką szkodliwą dla wiarygodności sygnału cenowego. Spodziewane skutki projektu dostosowania granic emisji dwutlenku węgla dla długoterminowych niskoemisyjnych innowacji i zmian technicznych wydają się niepewne.

Authors: *Prof. Marc Baudry, Université Paris Nanterre & Climate Economics Chair*
Béatrice Dumont, Université Sorbonne Paris Cité, CEPN (UMR CNRS 7234) & College of Europe

Credibility of the EU-ETS to Decarbonise the European Economy

By setting a carbon budget not to be exceeded for regulated industries, the European Union Emission Trading System (EU-ETS) seems at first sight to induce a decarbonisation of the European economy. However, this effect is actually ambiguous.

This paper argues that the EU-ETS has so far mainly induced short-term reductions. To do this, it relies on a theoretical analysis of the distinction between the two types of emission reductions and on the empirical means of distinguishing them. Theoretical analysis leads to refining the measurement of the concept of induced technological change proposed in the literature by distinguishing, on the basis of the evolution of carbon intensity and baseline emissions, between weakly oriented technical progress and strongly oriented technical progress. The results of an analysis by production frontiers applied to data from companies in different sectors regulated by the EU-ETS are presented. They highlight that some sectors have not seen their progress move towards low carbon solutions and that for others this has only been done in the weak version of induced technical change.

The regulatory implications of the EU-ETS are then discussed. It is highlighted that a real decarbonisation of regulated sectors requires not only a strong price signal, but also low price volatility. Recent debate on the financing of the REpowerEU plan by reselling MSR allowances has revived the fear of a discretionary policy detrimental to the credibility of the price signal. The expected effects of the carbon border adjustment project on long term low carbon innovation and technical change appear uncertain.

Autor: Dr hab. Jan L. Bednarczyk, prof. UTH Rad., Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. K. Pułaskiego w Radomiu.

Współczesne wyzwania polityki pieniężnej a koncepcja stopy inflacji niespowalniającej wzrostu gospodarczego (NDEGRI)

The crises caused by both endogenous and exogenous factors that have shaken the global economy in the last fifteen years (2007+, COVID-19, the war in Ukraine) have put central banks in a difficult task of maintaining price stability while counteracting the deepening of the economic recession. The doctrinal basis for the monetary policy of most central banks (including the National Bank of Poland) has been the direct inflation targeting strategy for over two decades, which assumes maintaining inflation at a low, a priori set level (usually 2%). The processes taking place especially in the last few years meant that it would be difficult to find a country where inflation rates would approach this level. Even countries with traditionally low inflation rates (USA, Germany) are now showing price increases of 8%-10%. In this situation, the question arises whether central banks of industrialized countries should not depart from the doctrinal assumptions of the direct inflation targeting strategy and base their policy on a strategy that more pragmatically (realistically) combines the goal of price stabilization with supporting economic recovery (e.g. the NDEGRI strategy). An attempt to answer this question will be the subject of research undertaken in the proposed study.

Author: *Prof. Jan L. Bednarczyk, Kazimierz Pulaski University of Technology and Humanities in Radom*

Contemporary challenges of monetary policy and the concept of Non-Decreasing Economic Growth Rate of Inflation (NDEGRI)

The crises caused by both endogenous and exogenous factors that have shaken the global economy in the last fifteen years (2007+, COVID-19, the war in Ukraine) have put central banks in a difficult task of maintaining price stability while counteracting the deepening of the economic recession. The doctrinal basis for the monetary policy of most central banks (including the National Bank of Poland) has been the direct inflation targeting strategy for over two decades, which assumes maintaining inflation at a low, a priori set level (usually 2%). The processes taking place especially in the last few years meant that it would be difficult to find a country where inflation rates would approach this level. Even countries with traditionally low inflation rates (USA, Germany) are now showing price increases of 8%-10%. In this situation, the question arises whether central banks of industrialized countries should not depart from the doctrinal assumptions of the direct inflation targeting strategy and base their policy on a strategy that more pragmatically (realistically) combines the goal of price stabilization with supporting economic recovery (e.g. the NDEGRI strategy). An attempt to answer this question will be the subject of research undertaken in the proposed study.

Autor: Dr hab. Jacek Białek, prof. UŁ, Uniwersytet Łódzki

Dane skanowane w pomiarze CPI i cenowe indeksy multilateralne

Dane skanowane są to elektroniczne dane transakcyjne pochodzące najczęściej z sieci handlowych i pozyskiwane z elektronicznych terminali handlowych. Identyfikacja produktów odbywa się tu po zeskanowaniu ich charakterystycznego kodu kreskowego (np. EAN lub GTIN), a zatem w przypadku danych skanowanych dysponujemy pełną informacją o produkcie (cena, wielkość sprzedaży, gramatura, opis, etc.) na najbardziej zdezagregowanym poziomie. W przypadku wielu krajów, a także Polski, dane tego rodzaju są cennym, alternatywnym źródłem informacji przy szacowaniu inflacji. Niniejsza praca omawia najważniejsze zalety ale i wyzwania wiążące się ze stosowaniem danych skanowanych w pomiarze CPI. Głównym celem pracy jest jednak dyskusja nad problematyką wyboru optymalnego indeksu cenowego, który byłby adekwatny do bardzo dynamicznych (pod względem rotacji produktów) danych skanowanych. Rozważania, poparte przykładami badań empirycznych, zostaną zademonstrowane przy zastosowaniu pakietu PriceIndices w środowisku R.

Author: *Prof. Jacek Bialek, University of Lodz*

Scanned data in CPI measurement and multilateral price indexes

Scanned data is an electronic transactional data most often sourced from retail chains and obtained from electronic shopping terminals. The identification of products takes place after scanning their barcode (e.g. EAN or GTIN), so in the case of scanned data we have full product information (price, sales volume, weight, description, etc.) at the most disaggregated level. In the case of many countries, as well as Poland, this type of data is a valuable alternative source of information when estimating inflation. This paper discusses the main advantages but also the challenges of using scanned data in CPI measurement. The main purpose of the paper, however, is to discuss the problem of selecting an optimal price index that would be appropriate for the highly dynamic (in terms of product rotation) scanned data. The considerations, supported by examples of empirical studies, will be demonstrated using the PriceIndices package in the R environment.

Autor: Mgr Anna Borcuch, Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. K. Pułaskiego w Radomiu

Wpływ modelu biznesowego na płynność finansową zakładów ubezpieczeń

Podmioty sektora ubezpieczeniowego są szczególnymi jednostkami zaufania publicznego. W polskim prawie ubezpieczeniowym istnieje klasyfikacja ryzyka według działów, grup i rodzajów ubezpieczeń, która wyróżnia dwie grupy - ubezpieczenia na życie i ubezpieczenia majątkowe. Klasyfikacja ta wpływa na zróżnicowanie tych dwóch grup, co w dużej mierze decyduje o specyfice modeli biznesowych. Celem podjętej próby analizy literatury i badań empirycznych było przedstawienie związków pomiędzy modelem biznesowym a płynnością finansową podmiotu gospodarczego na przykładzie zakładów ubezpieczeń. W związku z celem pracy sformułowano następującą hipotezę badawczą: Model biznesowy - zakres i struktura działalności wpływa na płynność finansową zakładów ubezpieczeń z polskiego rynku ubezpieczeniowego. W pracy wykorzystano takie metody badawcze, jak metoda analizy literatury przedmiotu oraz analiza statystyczna i porównawcza danych empirycznych. Cel pracy został podporządkowany jej układowi. Praca składa się z dwóch części, które są ze sobą powiązane merytorycznie. Poszczególne części zostały podzielone według badanych zagadnień, które odzwierciedlają proces badawczy podjęty w pracy. W części pierwszej podjęto próbę przeprowadzenia analizy literatury dotyczącej modeli biznesowych. Przegląd ten dotyczy głównie definicji pojęcia modelu biznesowego oraz analizy modeli biznesowych zakładów ubezpieczeń. W drugiej części przeprowadzono badania własne dotyczące oceny płynności finansowej zakładów ubezpieczeń z polskiego rynku ubezpieczeniowego. Przeprowadzone badania potwierdzają zróżnicowanie płynności finansowej w zależności od rodzaju modelu biznesowego zakładów ubezpieczeń.

Author: *Msc. Anna Borcuch, Kazimierz Pulaski University of Technology and Humanities in Radom*

Business model impact on the financial liquidity of insurance companies

Entities in the insurance sector are special units of public trust. In Polish insurance law, there is a classification of risk according to divisions, groups and types of insurance, which distinguishes two groups – life insurance and non-life insurance. This classification affects the differentiation of these two groups, which largely determines the specificity of business models. The aim of the attempt to analyse the literature and empirical research was to present the links between the business model and the financial liquidity of a business entity on the example of insurance companies. In connection with the aim of the work, the following research hypothesis was formulated: Business model - the scope and structure of the business affects the financial liquidity of insurance companies from the Polish insurance market. The paper uses such research methods as the method of literature analysis of the subject and statistical and comparative analysis of empirical data. The purpose of the work was subordinated to its arrangement. The work consists of two parts that are related to each other substantively. The individual parts have been divided according to the issues studied, which reflect the research process undertaken in the work. In the first part, an attempt was made to conduct an analysis of the literature on business models. This review mainly concerns the definition of the concept of a business model and the analysis of business models of insurance companies. In the second part, own research was carried out on the assessment of the financial liquidity of insurance companies from the Polish insurance market. The conducted research confirms the diversity of financial liquidity depending on the type of business model of insurance companies.

Autor: Dr Joanna E. Bukowska, Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. K. Pułaskiego w Radomiu

Stopień integracji rynków finansowych obszaru euro w dobie zaburzeń globalnych

Pojawienie się zaburzeń globalnych związanych początkowo z pandemią koronawirusa, a następnie konfliktem zbrojnym na Ukrainie sprawia, że integracja rynków finansowych w skali międzynarodowej napotyka na szereg barier, które uniemożliwiają wyrównywanie się cen aktywów finansowych na rynkach finansowych.

Celem artykułu jest zbadanie stopnia integracji rynków finansowych w obszarze euro ze szczególnym uwzględnieniem okresów zwiększonego ryzyka i występowania zaburzeń globalnych.

Author: *Joanna E. Bukowska Ph.D., Kazimierz Pulaski University of Technology and Humanities in Radom*

Degree of euro area financial markets integration in times of global disruptions

The emergence of global disruptions associated with the coronavirus pandemic and then with the armed conflict in Ukraine causes that the integration of financial markets on the international scale faces a number of barriers that prevent the alignment of financial asset prices across financial markets. The purpose of this article is to examine the degree of integration of financial markets in the euro area with a particular focus on periods of increased risk and the occurrence of global disruptions.

Autor: Mgr Klaudia Chamera, Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. K. Pułaskiego w Radomiu

Rozwój polskiego rynku zielonych obligacji na tle Europy

Kwestia „zielonych finansów” we współczesnej gospodarce stanowi jeden z wielu elementów decydujących o konkurencyjności krajów w skali międzynarodowej. Stawiane obecnie cele klimatyczne wynikające z chęci ukształtowania prawidłowej relacji pomiędzy wzrostem gospodarczym, a środowiskiem naturalnym oznaczają konieczność poniesienia stosownych nakładów finansowych, których dostępność nierzadko jest ograniczona. Jednym z innowacyjnych źródeł finansowania inwestycji prośrodowiskowych są zielone obligacje.

Celem opracowania jest określenie roli zrównoważonych obligacji w rozwoju polskiej gospodarki oraz analiza i ocena rozwoju polskiego rynku zielonych obligacji na tle rynków europejskich. Praca składa się z dwóch części. W pierwszej z nich przeprowadzono przegląd literaturowy dotyczący istoty zielonych obligacji z uwzględnieniem korzyści oraz barier związanych z funkcjonowaniem tego rodzaju źródła finansowania. Natomiast druga część zawiera analizę danych statystycznych. Zakresem badania objęto zielone obligacje emitowane w Polsce oraz w wybranych krajach Europy na przestrzeni lat 2018-2022.

Author: *Msc. Klaudia Chamera, Kazimierz Pulaski University of Technology and Humanities in Radom*

Development of the Polish green bond market against the background of Europe

The issue of "green finance" in the modern economy is one of the many elements that determine the competitiveness of countries on an international scale. The climate goals currently being set, resulting from the desire to form the correct relationship between economic growth and the environment, mean that appropriate financial outlays are required, the availability of which is often limited. One innovative source of financing for pro-environmental investments is green bonds.

The purpose of the paper is to determine the role of sustainable bonds in the development of the Polish economy and to analyze and evaluate the development of the Polish green bond market against the background of European markets. The paper consists of two parts. The first one includes a literature review on the essence of green bonds, taking into account the benefits and barriers associated with the functioning of this type of financing source. The second part contains an analysis of statistical data. The scope of the study includes green bonds issued in Poland and in selected European countries over the period 2018-2022.

Autor: *Dr hab. Małgorzata Czermińska, prof. KA, Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego.*

Relacje Szwajcarii z Unią Europejską między integracją gospodarczą a bilateralizmem

Dla Szwajcarii jako państwa w sercu Europy szczególnie ważne są relacje z jej otoczeniem geograficznym, a w szczególności z Unią Europejską i jej państwami członkowskimi. Szwajcaria jest z nimi bardzo ściśle powiązana gospodarczo, politycznie i społecznie. Stosunki z krajami sąsiadującymi i ich regionami przygranicznymi, a także z UE należą również do priorytetów polityki zagranicznej Szwajcarii. Jednym z celów szwajcarskiej polityki europejskiej jest stworzenie najlepszych możliwych ram dla trwałych i wzajemnych relacji z najważniejszym partnerem gospodarczym i politycznym z korzyścią dla wszystkich. Integracja europejska była dla Szwajcarii politycznym i gospodarczym wyzwaniem na przestrzeni ostatnich ponad 60 lat. Szwajcarzy nie mogli pozostać, i nie pozostają, obojętni wobec dokonującej się integracji Europy. W 1992 r. zapadły ważne decyzje w stosunkach między Szwajcarią a UE: 26 maja 1992 r. Rada Federalna oficjalnie złożyła wniosek o rozpoczęcie negocjacji akcesyjnych. Po negatywnym wyniku referendum z grudnia 1992 r. w sprawie przystąpienia do Europejskiego Obszaru Gospodarczego rząd Szwajcarii musiał pospieszyć przebudowywać koncepcję swojej polityki integracyjnej z Unią Europejską. Zapoczątkowana została wówczas nowa strategia szwajcarskiej polityki integracyjnej, której głównym instrumentem stały się umowy bilateralne, zwane też porozumieniami sektorowymi. Celem artykułu jest przedstawienie zapisów głównych umów bilateralnych, wskazanie ich znaczenia dla wzajemnych relacji, określenie głównych wyzwań dla stosunków bilateralnych a także możliwych scenariuszy rozwoju współpracy z UE w przyszłości.

Author: *Prof. Małgorzata Czermińska, Andrzej Frycz Modrzewski
Krakow University.*

Switzerland's relations with the European Union between economic integration and bilateralism

For Switzerland, as a country at the heart of Europe, relations with its geographic environment, and in particular with the European Union and its member states, are particularly important. Switzerland is very closely linked to them economically, politically and socially. Relations with neighboring countries and their border regions, as well as with the EU, are also among Switzerland's foreign policy priorities. One of the goals of Swiss European policy is to create the best possible framework for sustainable and reciprocal relations with its most important economic and political partner for the benefit of all. European integration has been a political and economic challenge for Switzerland over the past 60-plus years. The Swiss could not, and do not, remain indifferent to the ongoing integration of Europe. In 1992, important decisions were made in the relationship between Switzerland and the EU: on May 26, 1992, the Federal Council officially submitted a request to start accession negotiations. After the negative result of the December 1992 referendum on accession to the European Economic Area, the Swiss government had to hastily rebuild the concept of its integration policy with the European Union. At that time, a new strategy of Swiss integration policy was initiated, the main instrument of which became bilateral agreements, also known as sectoral agreements. The purpose of this article is to present the entries of the main bilateral agreements, to indicate their importance for mutual relations, to identify the main challenges for bilateral relations and also possible scenarios for the development of cooperation with the EU in the future.

Autor: Dr Robert Dygas, *Szkoła Główna Handlowa w Warszawie*

Wpływ diaspory indyjskiej na rozwój gospodarczy Polski w ostatniej dekadzie

W artykule omówiono polsko-indyjskie stosunki dwustronne oraz wpływ diaspory indyjskiej na rozwój gospodarczy Polski w ostatniej dekadzie. Polsko-indyjskie stosunki handlowe trwają już 71 lat, a w Polsce mieszka około 15000 osób z Indii. Od 2009 r. rośnie liczba firm z sektora MŚP z kapitałem indyjskim w Polsce. Głównym pytaniem, które jest przedmiotem niniejszego artykułu jest ocena wpływu diaspory indyjskiej na stosunki polsko-indyjskie, a także jak rozwój tych stosunków wpływa na rozwój diaspory indyjskiej w Polsce. Istnieje silna korelacja między tymi dwoma zjawiskami, która ma pozytywny wpływ na dalszy rozwój. Ponieważ obecna sytuacja na rynku światowym nie jest stabilna ze względu na COVID-19 i wojnę na Ukrainie, Polska i Indie potrzebują dużo wzajemnej współpracy i zrozumienia swoich stanowisk odnośnie przyszłego handlu i kierunku rozwoju gospodarki światowej. Diaspora indyjska w Polsce może ułatwić ten proces.

Author: *Robert Dygas Ph.D., SGH Warsaw School of Economics*

Indian Diaspora's Influence on Economy Development of Poland in the Last Decade

The article discussed Polish-Indian bilateral relations and Indian diaspora's influence on economy development of Poland of the last decade. The Polish-Indian trade relations have 71 years now and there are around 15000 people from India living in Poland. The number of SMEs companies with Indian capital in Poland is growing since 2009. The main question which is assessed in this article is the evaluation of the influence of Indian diaspora on Indo-Polish relations and also how a progress of these relations impacts a development of Indian diaspora in Poland. There is a strong correlations of these two regarding a positive impact for further development. As the current global situation on the world market is not stable due to COVID-19 and the war on Ukraine Poland and India require lot of mutual cooperation and understanding of their position regarding a future trade and the direction of global economy development. Indian diaspora in Poland can facilitate this process.

Autorzy: *Prof. dr hab. Józef Dziechciarz, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu*

Dr Marta Dziechciarz-Duda; Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Subiektywna ocena dobrostanu materialnego rodziny w świetle polityki społeczno ekonomicznej państwa

Celem badania jest identyfikacja mechanizmu zmienności w czasie procesu formułowania oczekiwań dochodowych w subiektywnej ocenie materialnego dobrostanu rodziny. Wyniki badań opisanych mechanizmów są kluczowe w projektowaniu polityki socjalnej i dochodowej na poziomie kraju. Adresowanie wsparcia do najbardziej potrzebujących typów rodzin podnosi skuteczność polityki socjalnej i w ten sposób gwarantuje poprawę subiektywnej oceny materialnego dobrostanu rodzin.

W analizie i modelowaniu użyto danych panelowych, gromadzonych przez Główny Urząd Statystyczny, zawartych w rezultatach badania polskich budżetów domowych. Zastosowano metody regresyjne polecane do tego typu danych. Uzyskane rezultaty wskazują duże zróżnicowanie mechanizmu formułowania oczekiwań dochodowych w poszczególnych typach rodzin.

Authors: *Prof. Jozef Dziechciarz, Wroclaw University of Economics and Business*

Marta Dziechciarz-Duda Ph.D., Wroclaw University of Economics and Business

Subjective assessment of material well-being of the family in the light of state socio-economic policy

The purpose of the study is to identify the mechanism of variation in time of the process of formulating income expectations in the subjective assessment of a family material well-being. The results of the study of the described mechanisms are crucial in the design of social and income policies at the national level. Addressing support to the most needy types of families increases the effectiveness of social policy and thus guarantees an improvement in the subjective assessment of families' material well-being. The analysis and modeling was carried out with the use of panel data, collected by the Central Statistical Office, included in the results of the survey of Polish household budgets. Regression methods recommended for this type of data were used. The results show a wide variation in the mechanism of formulating income expectations in different types of families.

Autor: Dr hab. Aneta Ejsmont, prof. UTH Rad., Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. K. Pułaskiego w Radomiu

Finansowa destabilizacja spółek giełdowych w kontekście globalnego kryzysu gospodarczego oraz siły powiązań rynkowych (studium przypadku)

Celem artykułu będzie zbadanie siły wpływu poszczególnych rodzajów powiązań sektorowych na sytuację finansową spółek giełdowych w obliczu światowego kryzysu gospodarczego. Problemem badawczym będzie zła kondycja finansowa spółek akcyjnych w Polsce i nie tylko. W związku, z powyższym zweryfikowana zostanie hipoteza badawcza, jaką jest siła powiązań kooperacyjnych mających pomóc w ustabilizowaniu sytuacji finansowej badanych spółek. Metodą badawczą wykorzystywaną w artykule będzie model ekonometryczny, w którym zmienną objaśnianą będzie kondycja finansowa mierzona wysokością stopy zwrotu, zmiennymi objaśniającymi natomiast- poszczególne rodzaje powiązań sektorowych.

Author: *Prof. Aneta Ejsmont,, Kazimierz Pulaski University of Technology and Humanities in Radom*

Financial Destabilization of the Joint Stock Companies in the context of both Global Economic Crisis and Strength of Sectoral Connections (Case Study)

The aim of the article is to examine the strength of the impact of particular types of sectoral connections on the financial situation of listed companies in the face of the global economic crisis. The research problem will be the bad financial condition of joint-stock companies in Poland and elsewhere. Taking this into account, the research hypothesis will be verified, which is the strength of cooperative connections helping to stabilize the financial situation of the companies under study. The research method used in the article will be an econometric model, in which the dependent variable will be the financial condition measured by the rate of return, while the explanatory variables will be individual types of sectoral connections.

Autor: *Prof. dr hab. Stanisław Flejterski, Wyższa Szkoła Bankowa w Poznaniu*

Globalizacja , deglobalizacja, glokalizacja z perspektywy finansów

Głównym celem referatu będzie ukazanie starych i nowych dylematów oraz wyzwań związanych z procesami globalizacji i deglobalizacji w erze radykalnej niepewności i kumulacji kryzysów w latach 2019/2020-2022, w szczególności z perspektywy poszczególnych części składowych nauki i praktyki finansów.

Author: *Prof. Stanisław Flejterski, WSB University in Poznan*

Globalization, deglobalization, glocalization from the perspective of finance

The main purpose of the paper will be to show the old and new dilemmas and challenges associated with the processes of globalization and deglobalization in an era of radical uncertainty and accumulating crises in 2019/2020-2022, particularly from the perspective of the various components of the science and practice of finance.

Autor: Mgr Apostolis Gkikas, ERNST & YOUNG (EY)

Ocena czynników zwiększających rentowność i trwałość przemysłu farmaceutycznego w Grecji

Sektor przemysłu farmaceutycznego jest szybko rozwijającym się sektorem greckiej gospodarki pod względem obrotów, wartości dodanej i eksportu. Rola tego przemysłu w zatrudnieniu jest również istotna, wykazując stały wzrost, zwłaszcza w ostatnich latach. Efekt mnożnikowy w zatrudnieniu wynikający z wpływu wydatków przemysłu poprzez kolejne etapy łańcucha dostaw szacuje się na 20 osób na jeden milion euro wzrostu popytu w sektorze. Sektor zatrudnia pracowników o podwyższonych kwalifikacjach, przyczyniając się do ograniczenia zjawiska drenażu mózgów w gospodarce greckiej. Dla branży farmaceutycznej bardzo ważne są wydatki na badania i rozwój. Badania i rozwój to pierwszy etap wprowadzania na rynek nowego, oryginalnego i innowacyjnego leku. Po nim następuje dokumentacja naukowa, ocena leku, dopuszczenie do obrotu, a w końcu ciągle monitorowanie. Wydatki te w Grecji są na wyjątkowo niskim poziomie. Według najnowszych dostępnych danych w 2019 roku na badania i rozwój w przemyśle farmaceutycznym wydano w Grecji kwotę 50 mln euro. Jednym z powodów niskich wydatków jest ograniczona rentowność przedsiębiorstw w tym sektorze. Ważne jest zbadanie czynników, które mogą pozytywnie wpłynąć na rentowność poprzez poprawę warunków do zwiększenia inwestycji i pozycji konkurencyjnej.

Temat badań związany jest z jednym z najważniejszych czynników determinujących zyski tych przedsiębiorstw charakteryzowanych jako kapitałochłonne. Celem pracy jest zbadanie wpływu zarządzania kapitałem obrotowym na rentowność przedsiębiorstw z branży farmaceutycznej w Grecji. W warunkach intensywnej konkurencji i szybkiego rozwoju technologii optymalizacja zarządzania kapitałem obrotowym jest wyzwaniem i koniecznością dla przedsiębiorstw.

Badania prowadzone są w oparciu o próbę przedsiębiorstw z greckiego przemysłu farmaceutycznego w latach 2011-2020. Główne pytanie badawcze brzmi: czy zarządzanie kapitałem obrotowym i jego składnikami wpływa na rentowność firm farmaceutycznych oraz jak rentowność wpływa na zrównoważony rozwój sektora.

Author: Msc. Apostolis Gkikas, ERNST & YOUNG (EY)

Evaluating Factors to Enhance Profitability and Sustainability of the Pharmaceutical Industry in Greece

The pharmaceutical industry sector is a rapidly growing sector of the Greek economy in terms of turnover, value-added and exports. The role of this industry in employment is also important, showing a continuous increase, especially during the last years. The multiplier effect in employment resulting from the impact of industry expenditures through the downstream stages of the supply chain is estimated to be 20 people per one million euros of increase in the sector's demand. The sector employs personnel with increased qualifications, contributing to limiting the brain drain phenomenon in the Greek economy. For the pharmaceutical industry, expenditures on research and development are very important. Research and development is the first stage for introducing a new, original and innovative drug to the market. This is followed by scientific documentation, drug evaluation, marketing authorization, and finally continuous drug monitoring. These expenditures in Greece are at an extremely low level. According to the latest available data, in 2019 an amount of 50 million euros was spent in Greece for research and development in the pharmaceutical industry. One of the reasons for low spending is the limited profitability of businesses in this sector. It is important to examine the factors that can positively affect profitability by improving the conditions for increased investment and the competitive position. The topic of the research is related to one of the most important factors in determining the profits of those businesses characterized as capital-intensive businesses. The aim of the paper is to examine the effect of working capital management on the profitability of companies in the pharmaceutical industry in Greece. In the environment of intensive competition and the rapid development of technology, the optimization of working capital management is a challenge and a necessity for businesses.

The research is conducted based on a sample of companies in the Greek pharmaceutical industry for the period 2011-2020. The main research question is whether the management of working capital and its components affects the profitability of pharmaceutical companies and how the profitability affects the sustainability of the sector.

Autorzy: *Dr inż. Małgorzata Górka, Karpacka Państwowa Uczelnia w Krośnie*
Mgr inż. Aneta Kasperkowicz, Karpacka Państwowa Uczelnia w Krośnie

Doskonalenie jakości i bezpieczeństwa pracy w przedsiębiorstwie– CASE STUDY

Obecnie zaobserwować można rozwój zainteresowaniem zagadnieniami jakości i bezpieczeństwa pracy w przedsiębiorstwie. Firmy dostosowują swoje produkty i usługi zgodnie z zapotrzebowaniem i upodobaniem klienta. Realizowanie wymagań jakościowych przyczynia się do rozwoju marki, procesu produkcyjnego oraz zadowolenia konsumenta. Stały rozwój oraz wprowadzanie nowych ulepszeń i technologii w procesach produkcyjnych związane jest z ciągłym doskonaleniem. Zastosowanie narzędzi Lean Management ma za zadanie ograniczenie marnotrawstwa, poprawę produktywności oraz usprawnienie realizowanych w organizacji procesów oraz wpływa na rozwój firmy poprzez wykorzystanie odpowiednich metod i narzędzi.

W artykule przedstawiono propozycję doskonalenia jakości i bezpieczeństwa pracy z wykorzystaniem zasad metody 5S. Artykuł składa się z dwóch części. Pierwsza część, teoretyczna, przedstawia przegląd literatury dotyczącej zarządzania jakością i jej rolę w przedsiębiorstwie, wybrane instrumentarium doskonalenia zarządzania jakością, ze szczególnym uwzględnieniem metody 5S. Druga część, empiryczna, przedstawia przegląd aktualnego stanu zarządzania jakością w badanej firmie, zaproponowane zmiany w doskonaleniu jakości, wdrożenie zasad metody 5S w przedsiębiorstwie, a także ocenę wprowadzonych zmian na podstawie wyników badań ankietowych przeprowadzonych wśród pracowników firmy.

Wdrożenie metody 5S w badanym przedsiębiorstwie pozwala jednoznacznie stwierdzić, że wpłynęła ona pozytywnie na pracowników oraz całą firmę. Uzyskane wyniki ankietowane potwierdzają idee doskonalenia systemu zarządzania jakością. Utrzymanie porządku w miejscach roboczych pozwalają na szybka eliminację usterek i awarii, dzięki, czemu poziom bezpieczeństwa jest znaczenie wyższy. Odpowiednie zaangażowanie całego zespołu w organizację pracy poprzez zgłaszanie swoich uwag, pomysłów usprawnił proces wdrożenia metody. Wypracowanie wśród pracowników nawyków m.in. dania o porządek poprzez odkładanie przedmiotów na swoje miejsce zwiększyło wydajność i jakość pracy oraz wyeliminowało zbędny ruch oraz poprawiło bezpieczeństwo pracy.

Authors: *Małgorzata Górka Ph.D., Carpathian State College in Krosno*
Msc. Aneta Kasperkowicz, Carpathian State College in Krosno

Improving quality and safety at work in the enterprise- CASE STUDY

Nowadays we can observe the development of interest in the issues of quality and labor safety in the enterprise. Companies are adjusting their products and services in accordance with customer demand and preferences. The realization of quality requirements contributes to the development of the brand, the production process and consumer satisfaction. Continuous development and introduction of new improvements and technologies in production processes are related to continuous improvement. The application of Lean Management tools is aimed at reducing waste, improving productivity and streamlining the processes implemented in the organization, and influences the development of the company through the use of appropriate methods and tools.

The article presents a proposal for improving the quality and safety of work using the principles of the 5S method. The article consists of two parts. The first part, theoretical, presents a review of the literature on quality management and its role in the enterprise, selected instrumentation for improving quality management, with particular emphasis on the 5S method. The second part, empirical, presents an overview of the current state of quality management in the company under study, the proposed changes in quality improvement, the implementation of the principles of the 5S method in the enterprise, as well as an evaluation of the introduced changes on the basis of the results of surveys conducted among the company's employees.

The implementation of the 5S method in the surveyed company makes it clear that it has had a positive impact on employees and the company as a whole. The survey results obtained confirm the idea of improving the quality management system. Maintaining order in workplaces allows the rapid elimination of faults and failures, thanks to which the level of safety is significantly higher. Adequate involvement of the entire team in the organization of work by submitting their comments and ideas improved the process of implementing the method. Developing habits among employees, such as keeping order by putting objects in their place, increased productivity and quality of work and eliminated unnecessary movement and improved work safety.

Autorzy: *Dr hab. Maria Grzelak, prof. UŁ, Uniwersytet Łódzki*

Dr hab. Elżbieta Roszko-Wójtowicz, prof. UŁ, Uniwersytet Łódzki

Współczesne wyzwania stojące przed rozwojem sektora turystycznego w Polsce

Sytuacja rynku turystycznego w Polsce na tle ogólnych tendencji europejskich nie jest do końca tak pesymistyczna. Warto jednak zauważyć, że napływ turystów zagranicznych do Polski nie jest tak intensywny jak do wielu innych regionów Europy. Udział turystyki w PKB (%) oraz liczba osób zatrudnionych w turystyce w stosunku do liczby osób zatrudnionych ogółem nie wydają się wskazywać na drastyczne załamanie rynku turystycznego w Polsce. Jest to z pewnością efekt oddziaływania programu rządowego - tzw. bonu turystycznego - który preferował krajowe wyjazdy turystyczne Polaków. Tym samym udział wydatków rządowych na sektor turystyczny wzrósł znacząco w stosunku do lat poprzednich. Z dotacji oferowanych w ramach tarczy pomocowej / przeciwniekryzysowej korzystali również bezpośrednio przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą w ramach sektora turystycznego. Nie ulega jednak wątpliwości, że sytuacja sektora turystycznego jest bardzo niestabilna. W 2020 roku w turystycznych obiektach noclegowych zlokalizowanych w 27 krajach Unii Europejskiej zatrzymało się 462,7 mln osób, które skorzystały z 1,4 mld noclegów. W porównaniu z 2019 r. zarówno liczba turystów, jak i liczba udzielonych noclegów zmniejszyła się odpowiednio o 54,0% i 50,9%.

Celem artykułu jest ocena aktualnej sytuacji sektora turystycznego w Polsce oraz określenie możliwości jego dalszego rozwoju w kontekście obecnych zagrożeń. W prezentowanym opracowaniu źródłem danych do oceny zróżnicowania rynku turystycznego w Polsce, dokonanej za pomocą wskaźników rozwoju funkcji turystycznej, są informacje zawarte w opracowaniu GUS pt. „Liczba turystów zagranicznych zakwaterowanych w obiektach o 10 i więcej miejscach noclegowych w 2020 roku” oraz jego wcześniejszych edycjach. Dane do oceny koncentracji rynku turystycznego na turystach z krajów UE w stosunku do ogólnej liczby turystów przyjeżdżających do Polski z zagranicy pochodziły z innego opracowania GUS pt. "Cudzoziemcy odwiedzający Polskę według kraju stałego zamieszkania i ich wydatki w 2020 roku" i jego wcześniejszych edycji. Na podstawie wartości poszczególnych wskaźników rozwoju funkcji turystycznej wyraźnie widać wpływ, jaki pandemia wywarła na sektor turystyczny w Polsce. Stwierdzenia o niewykorzystanym potencjale turystycznym kraju i poszczególnych województw, aktualne jeszcze niedawno, obecnie zastępowane są pytaniem o niepewną przyszłość branży turystycznej.

Authors: *Prof. Maria Grzelak, University of Lodz*
Prof. Elżbieta Roszko-Wójtowicz, University of Lodz

Contemporary challenges facing the development of the tourism sector in Poland

The situation of the tourism market in Poland against the background of general European tendencies is not quite that pessimistic. However, it is worth noting, that the influx of foreign tourists to Poland is not as intense as to many other regions of Europe. The share of tourism in GDP (%) and the number of people employed in tourism in relation to the number of people employed in total do not seem to indicate a drastic collapse of the tourism market in Poland. This is definitely due to the impact of the government programme – the so-called tourist voucher – which favoured Poles' domestic tourist trips. Thus, the share of government spending on the tourism sector increased significantly in relation to previous years. The subsidies offered under the aid/anti-crisis shield were also directly used by entrepreneurs conducting business activity within the tourism sector. However, there is no doubt that the situation of the tourism sector is very unstable. In 2020, 462.7 million people, who used 1.4 billion overnight stays, stayed in tourist accommodation establishments located in 27 countries of the European Union. Compared to 2019, both the number of tourists and the number of overnight stays decreased by 54.0% and 50.9%, respectively.

The purpose of the article is to assess the current situation of the tourism sector in Poland and to determine the possibilities of its further development in the context of current threats. In the presented study, the source of data for the assessment of the diversity of the tourist market in Poland, made using indices for the development of the tourist function, is information contained in the CSO study entitled „The number of foreign tourists accommodated in establishments with 10 and more beds in 2020” and its earlier editions. Data for assessing the tourism market concentration on tourists from the EU countries in relation to the total number of tourists coming to Poland from abroad were acquired from another CSO study called „Foreigners visiting Poland by country of permanent residence and their spending in 2020” and its previous editions. Based on the value of individual indices of the development of the tourist function, the impact that the pandemic has had on the tourism sector in Poland is clearly visible. Statements about the unused tourist potential of the country and its individual voivodeships, recently still valid, are now being replaced by a question about the uncertain future of the tourism industry.

Autorzy: Prof. Alina Hyz, University of West Attica

Prof. Grigorios Gkikas, University of West Attica

Przejście do Przemysłu 5.0. Czy możliwa jest integracja priorytetów społecznych i środowiskowych z innowacjami technologicznymi?

Otoczenie współczesnych systemów społecznych staje się coraz bardziej złożone. Być może najważniejszymi cechami współczesnych społeczeństw i gospodarek są bezprecedensowa niepewność strukturalna, globalizacja oraz intensyfikacja postępu technicznego, które spowodowały istotne zmiany w organizacji pracy, metodach zarządzania i sposobach produkcji. Niepewność umieszczana jest na liście głównych cech współczesnych systemów społeczno-gospodarczych jako składnik triady: złożoność systemu, jego dynamika i niepewność. Liberalizacja handlu w skali globalnej zmusza przedsiębiorstwa do poszukiwania nowych sposobów konkurencyjności, gdy przewaga oparta na uprzywilejowanym dostępie do podstawowych zasobów, takich jak tania siła robocza i surowce, traci na znaczeniu. Jednym z głównych efektów procesów globalizacji jest nasilenie konkurencji między przedsiębiorstwami przy niespotykanym dotąd rozwoju wiedzy i postępu technologicznego.

Przemysł 4.0 lub "czwarta rewolucja przemysłowa" został zdefiniowany jako obecny trend automatyzacji i wymiany danych w technologiach produkcyjnych, obejmujący systemy cyberfizyczne, internet rzeczy, cloud computing i cognitive computing oraz tworzenie inteligentnej fabryki. Trend ten powoduje ogromną falę zmian we wszystkich obszarach (zmiany w środkach produkcji, w sposobie konsumpcji produktów i świadczenia usług). Niniejszy artykuł ma na celu zbadanie przejścia do "Przemysłu 5.0" i przeanalizowanie, w jaki sposób można wykorzystać innowacje technologiczne, aby wspierać lepsze dopasowanie i interakcję "win-win" pomiędzy przemysłem a społeczeństwem, przenosząc uwagę z czynników ekonomicznych i technologicznych na ważne wymiary środowiskowe i społeczne.

Authors: *Prof. Alina Hyz, University of West Attica*
Prof. Grigorios Gkikas, University of West Attica

Transition to Industry 5.0. Is It Possible to Integrate Social and Environmental Priorities into Technological Innovation?

The environment of modern social systems becomes more and more complex. Perhaps the most important features of contemporary societies and economies are unprecedented structural uncertainty, globalization, and intensification of technological progress that caused substantial changes in job organization, management methods and methods of production. Uncertainty is placed on the list of the main characteristics of contemporary social and economic systems as a component of the triad: the complexity of the system, its dynamics, and uncertainty.

Liberalization of trade on a global scale forces enterprises to search for new ways of competition when the advantage based on privileged access to basic resources such as cheap labour and raw materials loses its importance. One of the main effects of globalization processes is the intensification of competition between enterprises with the unprecedented development of knowledge and technological progress. The development of knowledge and the importance of intellectual capital enables searching for unique ways of gaining a competitive advantage based on technological innovations. Technological progress affects the production process, and competitiveness determines the level of profits and shapes the organization's resources, including knowledge and skills.

Industry 4.0 or widely “the 4th industrial revolution” has been defined as the current trend of automation and data exchange in manufacturing technologies, including cyber-physical systems, the Internet of things, cloud computing and cognitive computing and the creation of the smart factory. This trend causes a huge wave of change in all areas (changes in the means of production, in the way of consuming products and providing services).

This paper aims to explore the transition to “Industry 5.0” and to analyze how technological innovation can be deployed to support a better fit and "win-win" interaction between industry and society, shifting focus from economic and technological factors to the important environmental and social dimensions.

Autor: *Prof. dr hab. Krzysztof Jajuga, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu*

Ryzyko cybernetyczne – nowe (?) wyzwanie dla gospodarki oraz rynku finansowego

Artykuł systematyzuje zagadnienia teoretyczne związane z ryzykiem cybernetycznym w kontekście zarządzania nim w skali makro i mikro. Ponadto dokonano przeglądu możliwych przyszłych kierunków rozwoju teorii i praktyki.

Author: *Prof. Krzysztof Jajuga, Wrocław University of Economics and Business*

Cyber Risk - New (?) Challenge in the Economy and Financial Market

The paper systematizes the theoretical issues related to cyber risk and the context of risk management in macro and micro level. In addition, the possible future directions for theory and practice are reviewed.

Autorzy: Dr hab. Małgorzata Janicka, prof. UŁ, Uniwersytet Łódzki

Dr hab. Artur Sajnog, prof. UŁ, Uniwersytet Łódzki,

Efektywność środowiskowa i ekonomiczna spółek notowanych na rynkach regulowanych Unii Europejskiej z punktu widzenia zrównoważonego rozwoju-ujęcie sektorowe

Wymogi związane z implementacją zasad zrównoważonego rozwoju wymagają zmiany podejścia przedsiębiorstw do raportowania kwestii zarówno środowiskowych, społecznych, jak i zarządczych (ESG). W dobie rosnących kosztów prowadzenia działalności gospodarczej, głównie kosztów gospodarki energetycznej, szczególnego znaczenia nabiera aspekt efektywności środowiskowej, nakierowanej zarówno na minimalizację zużycia zasobów energetycznych do prowadzonej działalności gospodarczej, jak również minimalizację produkcji odpadów i emisji CO₂. Wysoka efektywność środowiskowa pomaga nie tylko obniżyć koszty działalności, ale przede wszystkim poprawić efektywność ekonomiczną przedsiębiorstwa oraz zapewnić jego przewagę konkurencyjną na rynku.

Celem naszego badania jest międzysektorowa, porównawcza ocena efektywności środowiskowej i ekonomicznej spółek notowanych na rynkach regulowanych Unii Europejskiej w ujęciu sektorowym. Okres badawczy obejmuje lata 2003–2020, zaś dane pochodzą z bazy Refinitiv. Zakładamy, że przedsiębiorstwa o wysokiej efektywności środowiskowej, czyli ponadprzeciętnej wielkości wskaźnika E (jako składowej miernika ESG) w danej branży są jednocześnie wysoce efektywne ekonomicznie. Do badania efektywności została wykorzystana nieparametryczna metoda DEA.

Analiza została przeprowadzona za pomocą miar efektywności DEA zorientowanych na minimalizację nakładów oraz stałych efektów skali (model CRS). Model składa się z dwóch wyników (rentowność oraz wartość rynkowa spółki) oraz czterech nakładów (wskaźniki zużycia energii, wody, produkcji odpadów, jak również emisji CO₂). Wyniki badań potwierdzają, że niekoniecznie najwyższą efektywność ekonomiczną z punktu widzenia DEA osiągają spółki o wysokim wskaźniku E w ramach miernika zrównoważonego rozwoju – ESG.

Authors: *Prof. Małgorzata Janicka, University of Lodz*
Prof. Artur Sajnog, University of Lodz,

Environmental and Economic Efficiency of Companies Listed on Regulated Markets of the European Union From the Point of View of Sustainable Development - Sectoral Approach

The requirements related to the implementation of the principles of sustainable development require a change in the approach of enterprises to reporting environmental, social and management (ESG) issues. In the era of increasing costs of running a business, mainly the costs of energy management, the aspect of environmental efficiency is gaining particular importance, aimed at minimizing the consumption of energy resources for business operations, as well as minimizing the production of waste and CO₂ emissions. High environmental efficiency helps not only to reduce operating costs, but above all to improve the economic efficiency of the company and ensure its competitive advantage on the market.

The aim of our study is a cross-sectoral, comparative assessment of the environmental and economic performance of companies listed on regulated markets of the European Union in terms of sectors. The research period covers the years 2003–2020, and the data comes from the Refinitiv database. We assume that companies with high environmental efficiency, i.e. above-average value of the E indicator (as a component of the ESG measure) in a given industry, are also highly economically effective. The non-parametric DEA method was used to test the effectiveness.

The analysis was carried out using DEA efficiency measures oriented towards minimising inputs and fixed effects of scale (CRS model). The model consists of two outputs (profitability and market value of the company) and four inputs (indicators for energy consumption, water consumption, waste production as well as CO₂ emissions). The results of the study confirm that it is not necessarily the companies with a high E-index in the sustainability measure - ESG - that achieve the highest economic efficiency from a DEA perspective.

Autor: Dr Robert Jeżewski, Wyższa Szkoła Biznesu

Wpływ pandemii na zachowania kredytowe polskiego społeczeństwa

W XXI wieku nieoczekiwanym zdarzeniem, wystąpieniem siły wyższej był wybuch pandemii wywołanej koronawirusem SARS-coV-2 i finalnie choroba COVID-19, na którą wiele osób zachorowało. Poza aspektem zdrowotnym istnieje jeszcze aspekt ekonomiczny, albowiem wprowadzenie reżimu sanitarnego, który ma ustrzec przed rozprzestrzenianiem się choroby, spowodował, że wiele branż bardzo ucierpiało, co finalnie przełożyło się na osoby w niej zatrudnione. Skutkiem tego był spadek dochodów celem ratowania miejsc pracy, a nawet zwolnienia. To z kolei spowodowało brak możliwości zarabkowania i spłacania zobowiązań kredytowych. Zdarzenia nieprzewidziane i nagle występujące w życiu powoduje, że może się ono przeformatować i zmienić o 180 stopni, co niesie za sobą destabilizację zarówno życia prywatnego jak i zawodowego. Takimi zdarzeniami mogą być wypadek, choroba, śmierć, żywioł albo pandemia.

Celem niniejszego artykułu jest pokazanie, że wybuch pandemii spowodował zmianę nawyków w aspekcie posiadanych zobowiązań kredytowych. Artykuł jest dalszym etapem badania zachowania Polaków podczas pandemii koronawirusa SARS-Cov-2, który to przeformułował zachowania i zmobilizował do życia, które nie jest nacechowane konsumpcjonizmem. Jest uporządkowane i brak w nim symptomów działań chaotycznych, a to z kolei wpływa pozytywnie na sytuację związaną z zobowiązaniami kredytowymi i ich regularniejszą spłatą.

Niniejsze opracowanie ma za zadanie pokazać, że wybuch pandemii spowodował wyrobienie nawyku oszczędzania u zadłużonych. Nie jest to oczywiście nawyk oszczędzania rozumiany jako wyuczony, ale nawyk „oszczędzania wymuszonego”, który jest następstwem działań związanych z ograniczeniem rozprzestrzeniania się koronawirusa (siły wyższej).

Author: Robert Jeżewski, Ph.D., National Louis University

The Impact of the Pandemic on the Credit Behavior of Polish Society

In the 21st century, an unexpected event, an occurrence of force majeure, was the outbreak of a pandemic caused by the SARS-coV-2 coronavirus and ultimately the COVID-19 disease, from which many people fell ill. In addition to the health aspect, there is also an economic aspect, for the introduction of a sanitary regime to guard against the spread of the disease caused many industries to suffer greatly, which ultimately affected those employed in it. The result was a drop in income to save jobs and even layoffs. This, in turn, resulted in an inability to earn and pay off loan obligations. Unforeseen and sudden events occurring in life cause it to reformat and change 180 degrees, which brings with it destabilization of both personal and professional life. Such events can be an accident, illness, death, the elements or a pandemic. The purpose of this article is to show that the outbreak of a pandemic has caused a change in habits in terms of credit obligations held. The article is a further study of the behavior of Poles during the SARS-Cov-2 coronavirus pandemic, which transformed behavior and mobilized a life that is not characterized by consumerism. It is orderly and lacks symptoms of chaotic activities, and this in turn has a positive effect on the situation related to credit obligations and their more regular repayment.

This study is intended to show that the outbreak of the pandemic has resulted in the formation of a habit of saving in the debtors. This is not, of course, a habit of saving understood as learned, but a habit of "forced saving," which is a consequence of measures related to limiting the spread of the coronavirus (force majeure).

Autor: Dr Katarzyna Kobiela-Pionnier, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

***Raportowanie krajowych spółek giełdowych w standardzie XBRL-
doświadczenia i perspektywy***

Wymyślony w Stanach Zjednoczonych pod koniec lat 90.XX w. i szeroko stosowany na świecie format XBRL od dwóch lat jest obowiązkowy w raportowaniu na obszarze Unii Europejskiej, w tym również w Polsce. Jako międzynarodowy, elektroniczny i interaktywny oraz dostępny bezpłatnie standard opisu danych, XBRL pozwala w sposób uporządkowany i systematyczny organizować dane w sprawozdaniach, automatycznie je przysyłać i weryfikować oraz stosować zaawansowane metody ich analizy. Język XBRL przedstawia się niekiedy jako „sposób raportowania biznesowego równoznaczny z kodem kreskowym”.

Referat koncentruje się na dotychczasowych doświadczeniach krajowych emitentów giełdowych w raportowaniu zgodnym z XBRL, ukazując problemy z tym związane. Ponadto przedmiotem rozważań są przyszłe perspektywy dalszego zastosowania znaczników XBRL, zarówno w obowiązkowym raportowaniu finansowym, jak i nieodległym obligatoryjnym raportowaniu niefinansowym.

Author: *Katarzyna Kobiela-Pionnier, Ph.D., SGH Warsaw School of Economics*

Reporting of Domestic Listed Companies in the XBRL Standard-Experiences and Perspectives

Invented in the United States in the late 1990s and widely used around the world, the XBRL format has been mandatory in reporting in the European Union, including Poland, for two years. As an international, electronic and interactive standard of data description available free of charge, XBRL allows for orderly and systematic organization of data in reports, automatically sending and verifying them, and applying advanced methods of their analysis. XBRL is sometimes referred to as "a method of business reporting equivalent to a barcode."

The paper focuses on the previous experience of domestic stock exchange issuers in XBRL-compliant reporting, showing the related problems. In addition, future prospects for further use of XBRL tags are being considered, both in mandatory financial reporting and in the near future in mandatory non-financial reporting.

Autor: Dr hab. Aneta M. Kosztowniak, prof. SGH, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Ryzyko ESG w portfelach kredytowych banków i wyzwania jego monitorowania w sektorze bankowym w Polsce

Monitorowanie i kontrola kredytów w zakresie ryzyk ESG jest prawnie usankcjonowana regulacjami EBC. Działania te są niezbędne dla efektywnego zarządzania ryzykiem kredytowym oraz ograniczania ryzyka systemowego. Celem artykułu jest diagnoza branżowa zaangażowania kredytów korporacyjnych w bankach pod kątem możliwych ekspozycji na ryzyko ESG. Istotne jest również przedstawienie możliwych współzależności pomiędzy sekcjami działalności wrażliwymi na zmiany klimatu w sektorze przedsiębiorstw, a tym samym narażonymi na ryzyko finansowe i pozafinansowe. Wyzwania te są analizowane i monitorowane przez EBC, banki centralne i poszczególne banki korporacyjne.

Author: *Prof. Aneta M. Kosztowniak, SGH Warsaw School of Economics*

ESG Risk in Banks' Loan Portfolios and the Challenges of its Monitoring in the Banking Sector in Poland

The monitoring and control of loans in the field of ESG risks is legally sanctioned by ECB regulations. These activities are necessary for effective credit risk management and systemic risk mitigation. The aim of the article is an industry diagnosis of the involvement of corporate loans in banks in terms of possible ESG risk exposures. It is also important to present possible interdependencies between sections of activity sensitive to climate change in the enterprise sector and thus exposure to financial and non-financial risk. These challenges are analyzed and monitored by the ECB, central banks and individual corporate banks.

Autorzy: *Dr hab. Aneta M. Kosztowniak, prof. SGH, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie*
Mgr Andrzej T. Kosztowniak, Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. K. Pułaskiego w Radomiu

Wpływ procesów zadłużania i upadłości przedsiębiorstw na zmiany jakości portfeli kredytowych w bankach w Polsce

Celem artykułu jest wykazanie istotnego wpływu zmian zadłużenia przedsiębiorstw oraz procesów upadłościowych i restrukturyzacyjnych na zmiany jakości portfeli kredytowych w bankach z uwzględnieniem struktury branżowej. W ocenie zadłużania się przedsiębiorstw wykorzystano elementy analizy finansowej, w tym wskaźniki Altmana. W ocenie jakości portfela kredytów bankowych uwzględniono zmiany kategorii II oraz III należności.

Authors: *Prof. Aneta M. Kosztowniak, SGH Warsaw School of Economics*
Msc. Andrzej T. Kosztowniak, Kazimierz Pulaski University of
Technology and Humanities in Radom

The Impact of Corporate Debt and Bankruptcy Processes on Changes in the Quality of Loan Portfolios in Banks in Poland

The aim of the article is to demonstrate the significant impact of changes in corporate debt and bankruptcy and restructuring processes on changes in the quality of loan portfolios in banks, taking into account the industry structure. Elements of financial analysis, including Altman's ratios, were used in the assessment of corporate debt. In assessing changes in the quality of the bank loan portfolio, changes in category II and III receivables.

Autorzy: *Dr Agnieszka Krzętowska, Politechnika Warszawska Filia w Płocku*

Prof. dr hab. Eugeniusz Kwiatkowski, Politechnika Warszawska Filia w Płocku

Determinanty rozwoju gospodarczego powiatów w województwie mazowieckim w latach 2010-2019

Celem artykułu jest ukazanie zróżnicowania poziomu rozwoju gospodarczego powiatów województwa mazowieckiego oraz roli efektów grawitacyjnych i innych czynników w kształtowaniu tego rozwoju. Analizy obejmują lata 2010 – 2019. Poziom rozwoju gospodarczego określono na podstawie syntetycznego wskaźnika rozwoju oszacowanego metodą taksonomiczną. W celu uchwycenia roli efektów grawitacyjnych i innych czynników determinujących rozwój gospodarczy powiatów wykorzystano ekonometryczne metody analizy przekrojowo-czasowej.

Z przeprowadzonych analiz modelowania ekonometrycznego wynika, że silny stymulujący wpływ na rozwój gospodarczy powiatów mają efekty grawitacyjne, a także procesy powiększania wartości brutto środków trwałych, procesy inwestycyjne, zwiększanie liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą oraz obniżanie stopy bezrobocia.

Authors: *Agnieszka Krzętowska, Ph.D., Warsaw University of Technology Branch in Płock*
Prof. Eugeniusz Kwiatkowski, Warsaw University of Technology Branch in Płock

Determinants of Economic Development of Counties in the Masovian Voivodship in the years 2010-2019

The aim of the article is to show the differences in the level of economic development of the counties of the Masovian voivodeship and the role of gravitational effects and other factors in shaping this development. The studies cover the years 2010-2019. The level of economic development was determined on the basis of a synthetic indicator of development estimated using the taxonomic method. In order to capture the role of gravitational effects and other factors determining the economic development of counties, econometric methods of cross-time analysis were used.

The conducted analyzes of econometric modeling show that a strong stimulating effect on the economic development of counties have gravitational effects, as well as the processes of increasing the gross value of fixed assets, investment processes, increasing the number of individuals conducting business activity and lowering the unemployment rate.

Autorzy: *Dr Krystyna Kudak, Zakarpattia regional Center of socio-economic and humanitarian research of the National Academy of science of Ukraine*

Dr hab. Viktoriia Stoika, prof. UTH Rad., Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. K. Pułaskiego w Radomiu

Mgr. Yuliia Tranovych, Zakarpattia regional Center of socio-economic and humanitarian research of the National Academy of science of Ukraine

Kompleksowa ocena stabilności finansowej budżetów lokalnych w warunkach decentralizacji

Światowy kryzys finansowy i gospodarczy, procesy decentralizacyjne w wielu krajach, a także pandemia koronawirusa i wojna na Ukrainie spowodowały wzrost zainteresowania pojęciem zdrowia finansowego, warunków finansowych, a dokładniej stabilności finansowej jednostek samorządu terytorialnego. W artykule zbadano i przeanalizowano naukowe podejścia do oceny stabilności finansowej budżetów w warunkach decentralizacji. Zaproponowano i uzasadniono system wskaźników do kompleksowej oceny stabilności finansowej budżetów lokalnych.

Authors: *Krystyna Kudak, PhD, Zakarpattia regional Center of socio-economic and humanitarian research of the National Academy of science of Ukraine*
Prof. Viktoriia Stoika, Kazimierz Pulaski University of Technology and Humanities in Radom
Msc. Yuliia Tranovych, Zakarpattia regional Center of socio-economic and humanitarian research of the National Academy of science of Ukraine

Comprehensive assessment of the financial sustainability of local budgets in conditions of decentralization

The global financial and economic crisis, decentralization processes in many countries and also the coronavirus pandemic and the war in Ukraine have increased the interest in the concept of financial health, financial conditions and, more specifically, the financial sustainability of local authorities. The article examines and analyzes scientific approaches to assessing the financial sustainability of budgets in conditions of decentralization. A system of indicators for a comprehensive assessment of the financial sustainability of local budgets is proposed and substantiated.

Autorzy: *Dr Krystyna Kudak, Zakarpattia regional Center of socio-economic and humanitarian research of the National Academy of science of Ukraine*

Dr hab. Viktoriia Stoika, prof. UTH Rad., Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. K. Pułaskiego w Radomiu

Mgr. Yuliia Tranovych, Zakarpattia regional Center of socio-economic and humanitarian research of the National Academy of science of Ukraine

Wzmacnianie potencjału partnerskiego społeczności lokalnych: podejście naukowe i praktyczne

W artykule uzasadniono główne podejścia do aktywizacji potencjału partnerskiego społeczności lokalnych. W trakcie badania przeprowadzono analizę wyników wywiadów półstrukturalnych z liderami społeczności lokalnych, co pozwoliło na uzyskanie informacji, które bezpośrednio charakteryzują ich stosunek do partnerstwa i w pewnym stopniu mogą odzwierciedlać potencjał społeczności lokalnych do nawiązywania relacji partnerskich i interakcji z innymi podmiotami gospodarczymi. Ustalono, że kluczowymi elementami aktywizacji partnerstwa w społecznościach lokalnych powinno być pogłębianie synergii pomiędzy wszystkimi uczestnikami relacji partnerskich.

Authors: *Krystyna Kudak, PhD, Zakarpattia regional Center of socio-economic and humanitarian research of the National Academy of science of Ukraine*
Prof. Viktoriia Stoika, Kazimierz Pulaski University of Technology and Humanities in Radom
Msc. Yuliia Tranovych, Zakarpattia regional Center of socio-economic and humanitarian research of the National Academy of science of Ukraine

Enhancing of the partnership capacity of local communities: scientific and practical approaches

The main approaches of the partnership capacity of local communities activation are substantiated in the article. In the course of the study the analysis of the results of semi-structured interviews with the leaders of the local communities were carried out, which made it possible to obtain information that directly characterizes their attitude to partnership and to some extent can reflect the potential of local communities to establish partnership relations and interaction with other economic subjects. It was determined that the key elements of activation of partnership in local communities should be the deepening of the synergy between all the participants of partnership relations.

Autor: Prof. Pantelis Kyrmizoglou, *International Hellenic University*

Kryteria kredytowania stosowane przez greckie banki w finansowaniu branży hotelarskiej

W niniejszym opracowaniu staramy się wyciągnąć pewne wnioski dotyczące kryteriów kredytowych stosowanych przez greckie banki w finansowaniu firm z branży hotelarskiej. W tym kontekście przeprowadziliśmy wywiady z kilkoma doświadczonymi urzędnikami bankowymi, którzy przyczynili się do osiągnięcia naszego celu dzięki swojej dobrej wiedzy i znajomości branży hotelarskiej. W naszych wnioskach zauważyliśmy pewne istotne zmiany w priorytetach greckich banków.

Author: *Prof. Pantelis Kyrmizoglou, International Hellenic University*

Lending Criteria used by the Greek Banks in Financing the Hotel Industry

In this paper we try to reach some conclusions, regarding the lending criteria used by the Greek Banks in financing companies of the Hotel Industry. In this context, we interviewed a number of experienced bank officers, who contributed to our objective by their good knowledge and familiarity with the Hotel Industry . In our conclusions we realized some important changes in the priorities of the Greek Banks.

Autorzy: *Dr hab. Marzanna Lament, prof. UTH Rad., Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. K. Pułaskiego w Radomiu*
Prof. dr hab. Sławomir I. Bukowski, Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. K. Pułaskiego w Radomiu

Wyzwania zrównoważonego rozwoju dla zakładów ubezpieczeń

Zmiany klimatyczne, zanieczyszczenia środowiska, a także problemy społeczne to główne wyzwania zrównoważonego rozwoju. Dotyczą one także sektora ubezpieczeniowego i wywierają na niego znaczący wpływ. Zakłady ubezpieczeń pełnią ważną rolę jako podmioty zabezpieczające przed skutkami ryzyka, zapewniając warunki do ciągłości działania. Stanowią także istotny segment rynku finansowego, a także należą do największych inwestorów instytucjonalnych. Dużym wyzwaniem dla zakładów ubezpieczeń są zmiany klimatyczne i ich wpływ na ubezpieczane ryzyka (np. wzrost śmiertelności z powodu zmian klimatu, ryzyka katastroficzne, itp.), a także działania mające uwzględniać ryzyko ESG (*Environment Social Goverment*) w działalności zakładów ubezpieczeń. Wymaga to głębokich zmian, opracowania innowacyjnych rozwiązań, zgodnych ze zrównoważonym rozwojem, a także angażowania się w inwestycje wywierające pozytywny wpływ społeczny i środowiskowy.

Celem publikacji jest przedstawienie założeń i celów zrównoważonego rozwoju w odniesieniu do sektora ubezpieczeniowego, a także wyzwań związanych z ich wdrożeniem. Należy podkreślić, że sektor ubezpieczeniowy odgrywa kluczowe znaczenie w realizacji celów zrównoważonego rozwoju – łączące i adaptacyjne. Dodatkowo należy podkreślić doświadczenie branży ubezpieczeniowej w zarządzaniu długoterminowym ryzykiem, w tym ryzykiem klimatycznym. Do głównych wyzwań zakładów ubezpieczeń w związku z realizacją założeń zrównoważonego rozwoju zaliczyć należy zapewnienia ochrony ubezpieczeniowej przed ryzykiem zmian klimatu, realizowanie zrównoważonego finansowania, a także sporządzanie odpowiednich informacji na tematy środowiskowe, społeczne oraz z zakresu zarządzania – raportów ESG.

Authors: *Prof. Marzanna Lament, Kazimierz Pulaski University of Technology and Humanities in Radom*
Prof. Slawomir I. Bukowski, Kazimierz Pulaski University of Technology and Humanities in Radom

Sustainable development – challenges to the insurance companies

Climate change, environmental pollution, and social problems are the main challenges of sustainable development. They also affect the insurance sector and have a significant impact on it. Insurance companies play an important role as hedgers against the effects of risk, providing conditions for business continuity. They also constitute an important segment of the financial market, and are among the largest institutional investors. A major challenge for insurance companies is climate change and its impact on insured risks (e.g., increased mortality due to climate change, catastrophic risks, etc.), as well as efforts to incorporate ESG (Environment Social Governance) risks into the operations of insurance companies. This requires profound changes, developing innovative solutions in line with sustainable development, and engaging in investments with positive social and environmental impact.

The purpose of the publication is to present the assumptions and goals of sustainable development in relation to the insurance sector, as well as the challenges associated with their implementation. It should be emphasized that the insurance sector plays a key role in the implementation of the Sustainable Development Goals - mitigating and adaptive. In addition, the insurance industry's experience in managing long-term risks, including climate risks, should be highlighted. Among the main challenges of insurance companies in connection with the implementation of sustainability goals are providing insurance coverage against climate change risks, realizing sustainable financing, and producing relevant information on environmental, social and governance topics - ESG reports.

Autorzy: *Dr Yaroslav Landovskiyy, Zakarpattia regional center for socio-economic and humanitarian research NAS of Ukraine*
Dr Inna Mykhailiuk, Zakarpattia regional center for socio-economic and humanitarian research NAS of Ukraine

Przymusowa migracja Ukraińców

Artykuł naświetla temat procesów migracyjnych na Ukrainie i podsumowuje wstępne wyniki socjologicznego monitoringu przymusowych migrantów z Ukrainy za granicę, które zostały spowodowane pełnoskalową inwazją Rosji na terytorium Ukrainy. Badane są wskaźniki ilościowe migrantów, ich struktura płciowo-wiekowa, kierunki migracji oraz problemy, z którymi spotykają się za granicą. Nowość naukowa artykułu polega na kompleksowej analizie nowych danych socjologicznych i demograficznych dotyczących skali przymusowych przesiedleń na terenie Ukrainy i zagranicę, a w rezultacie - negatywnego wpływu na pulę genetyczną Ukrainy. Ruchy ludnościowe na terenie Ukrainy i zagranicą są bezprecedensowe, najbardziej masowe w Europie od czasów II wojny światowej. Procesy te wymagają naukowego zrozumienia, a ocena ich zakresu i konsekwencji staje się niezwykle istotna. Autorzy artykułu wykorzystali metody uogólnienia, analizy i syntezy, abstrakcji, prognozowania, obiektywizmu oraz metodę statystyczną. Znaczenie artykułu polega na możliwości wykorzystania rozumowania i wniosków autorów do oceny trendów i prognozowania sytuacji w polityce demograficznej. Autorzy zwrócili uwagę na możliwości i pomoc udzielaną przez rządy państw przyjmujących ukraińskich migrantów przymusowych w celu ich adaptacji do nowych zmian i warunków życia, co w przyszłości może spowodować, że Ukraińcy osiedlą się i nie będą wracać do kraju. Biorąc pod uwagę sytuację migracyjną na Ukrainie, istnieje potrzeba nie tyle zapobiegania emigracji Ukraińców, co opracowania projektów i planów reemigracji obywateli Ukrainy, gdyż to właśnie rozwój takich możliwości i perspektyw może zainteresować ich powrotem. Trafność badań wymaga uogólnienia współczesnego kryzysu migracji przymusowej na warunki wojenne. Prawidłowa ocena liczby, postaw i doświadczeń przymusowych migrantów zewnętrznych wymaga opracowania kompleksowej metodologii, która uwzględni dane z różnych źródeł oraz wsparcia informacyjnego poprzez badania ankietowe zarówno na Ukrainie, jak i zagranicą.

Autorzy: *Yaroslav Landovskiyy Ph.D., Zakarpattya regional center for socio-economic and humanitarian research NAS of Ukraine*
Inna Mykhailiyk Ph.D., Zakarpattya regional center for socio-economic and humanitarian research NAS of Ukraine

Forced migration of Ukrainians

The article highlights the topic of migration processes in Ukraine and summarizes the preliminary results of sociological monitoring of forced migrants from Ukraine abroad, which were provoked by the full-scale invasion of Russia on the territory of Ukraine. Quantitative indicators of migrants, their sex-age structure, directions of migrants' follow-up, problems they face abroad are studied. The scientific novelty of the article consists in a comprehensive analysis of new sociological and demographic data regarding the scale of forced resettlement within Ukraine and abroad, and as a result - a negative impact on the gene pool of Ukraine. Population movements within Ukraine and abroad are unprecedented, the most massive in Europe since the Second World War. These processes require scientific understanding, and the assessment of their scope and consequences is becoming extremely relevant. The authors of this article used the methods of generalization, analysis and synthesis, abstraction, forecasting, objectivity, and the statistical method. The importance of the article lies in the possibility of using the author's reasoning and conclusions to assess trends and forecast the situation in demographic policy. The authors drew attention to the opportunities and assistance provided by the governments of countries receiving Ukrainian forced migrants in order to adapt them to new changes and living conditions, which in the future may cause Ukrainians to settle down and not return home. Taking into account the migration situation in Ukraine, there is a need not to prevent the emigration of Ukrainians, but to develop projects and plans for the re-emigration of Ukrainian citizens, since it is the development of such opportunities and prospects that can interest them to return. The relevance of the research requires a generalization of the modern forced migration crisis in the conditions of war. A correct assessment of the number, attitudes and experiences of forced external migrants requires the development of a comprehensive methodology that will take into account data from various sources and information support through surveys both in Ukraine and abroad.

Autor: *Dr Radosław Luft, Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. K. Pułaskiego w Radomiu*

Bariera rozwoju przedsiębiorstw działających w warunkach kryzysu globalnego

W prowadzeniu działalności gospodarczej przedsiębiorcy napotykają na różnego typu bariery i ograniczenia, które determinują ich rozwój. Bariery te są zróżnicowane i zależą zarówno od czynników wewnętrznych jak i zewnętrznych. Kryzys gospodarczy wywołany pandemią COVID-19 spowodował powstanie nowych ograniczeń działalności przedsiębiorstw. Dlatego też celem artykułu jest zidentyfikowanie barier rozwoju przedsiębiorstw działających w warunkach kryzysu gospodarczego.

Artykuł prezentuje wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród 100 przedsiębiorstw działających w różnych branżach w gospodarce polskiej. Zrealizowane badania mają charakter pilotażowy a ich wyniki będą stanowić podstawę do podjęcia decyzji o przeprowadzeniu dalszych badań.

Author: *Radosław Luft Ph.D., Kazimierz Pulaski University of Technology and Humanities in Radom*

Barriers to the development of enterprises operating under conditions of global crisis

In conducting business, entrepreneurs face various types of barriers and constraints that determine their development. These barriers are diverse and depend on both internal and external factors. The economic crisis caused by the COVID-19 pandemic has created new constraints on the activities of businesses. Therefore, the purpose of the article is to identify the barriers to the development of enterprises operating under conditions of economic crisis. The article presents the results of a survey of 100 enterprises operating in various industries in the Polish economy. The completed research is a pilot study and the results will form the basis for deciding whether to conduct further research.

Autor: Dr Izabela Młynarzewska-Borowiec, Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. K. Pułaskiego w Radomiu

Bezpośredni i pośredni wpływ sektora ICT na produktywność krajów Unii Europejskiej

Celem artykułu jest weryfikacja hipotezy o istotnym bezpośrednim i pośrednim wpływie technologii informacyjno-komunikacyjnych na zmiany produktywności pracy w Unii Europejskiej. Bezpośredni wkład ICT we wzrost produktywności (związany z akumulacją kapitału ICT oraz wzrostem TFP w sektorach wytwarzających ICT) został zbadany na poziomie makroekonomicznym przy użyciu metody rachunkowości wzrostu. Przeprowadzone badanie na poziomie sektorowym, pozwoliło dodatkowo ocenić znaczenie pośrednich kanałów transmisji, związanych ze zmianami TFP w sektorach użytkujących ICT. Analiza obejmuje stare i część nowych krajów członkowskich UE w okresie przed, w trakcie i po kryzysie z 2008r. Wyniki badań potwierdzają hipotezę o bezpośrednim i pośrednim wpływie technologii informacyjno-komunikacyjnych na produktywność krajów UE, który okazał się być dużo ważniejszy w przypadku „starych” krajów członkowskich. Wyniki badań wskazują na kluczowe znaczenie pośredniego kanału transmisji ICT. Spadek efektywności jego funkcjonowania, zwłaszcza w okresie kryzysu, można upatrywać jako istotną przyczynę spadku produktywności pracy w UE.

Author: *Izabela Młynarzewska-Borowiec, Ph.D., Kazimierz Pulaski
University of Technology and Humanities in Radom*

Direct and indirect impact of the ICT sector on the productivity of European Union countries

The aim of the article is to verify the hypothesis of a significant direct and indirect ICT impact on EU's productivity changes. A direct ICT contribution to productivity growth (connected with ICT capital accumulation and TFP growth in ICT producing sectors) was investigated at the macro level with the use of the growth accounting approach. A sector level study was additionally conducted to assess the importance of indirect ICT transmission channels related to TFP change in ICT using sectors. The analysis covers the old and a group of new EU members in the period before, during and after the crisis in 2008.

The results confirm the hypothesis about the direct and indirect impact of ICT on EU's productivity, which turned out to be much more important for the old EU members. The indirect ICT transmission channel was found to be of key importance for the EU's productivity growth. The study identifies the cause of the decline in EU's productivity in the decline of ICT efficiency of functioning, especially during crisis period.

Autor: Dr Grażyna Olszewska, Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. K. Pułaskiego w Radomiu

Oszczędności gospodarstw domowych w Polsce – wielkość, struktura oraz ich główne determinanty

Wielkość oraz struktura gospodarstw domowych w Polsce na przestrzeni ostatnich lat ulegała zmianom. Zgodnie z nurtem głównych szkół ekonomicznych okresom kryzysów gospodarczych towarzyszy przeważnie wzrost stopy oszczędności gospodarstw domowych. Jest to przede wszystkim efekt działań przezornościowych ale nie tylko. Doświadczenia okresu pandemii wskazują na pojawienie się oszczędności niejako wymuszonych spadkiem "aktywności" gospodarstw domowych. Dodatkowym czynnikiem, który kształtował, głównie strukturę oszczędności jest wojna w Ukrainie. W niniejszym artykule podjęto próbę odpowiedzi na pytanie w jakim stopniu te czynniki determinowały wielkość oraz strukturę oszczędności gospodarstw domowych w Polsce.

Author: *Grazyna Olszewska, Ph.D., Kazimierz Pulaski University of Technology and Humanities in Radom*

Household Savings in Poland – Size, Structure and Their Main Determinants

The size and structure of households in Poland have been changing over the years. According to the mainstream economic schools, periods of economic crises are usually accompanied by an increase in the household savings rate. This is primarily the result of precautionary measures but not only. The experience of the pandemic period indicates the emergence of savings forced by a decline in household "activity". An additional factor that shaped, mainly the structure of savings, is the war in Ukraine. The article attempts to answer the question to what extent these factors determined the size and structure of household savings in Poland.

Autor: Prof. dr hab. Kazimierz Ortyński, Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. K. Pułaskiego w Radomiu

Stabilność finansowa ubezpieczycieli a koncentracja rynku ubezpieczeń życiowych w Polsce

Celem opracowania jest zbadanie wpływu efektu koncentracji na rynku ubezpieczeń życiowych, na stabilność finansową ubezpieczycieli w Polsce, tj. określenie, czy koncentracja osłabia stabilność finansową ubezpieczycieli („concentration-fragility view”), czy też nie („concentration- stability view”). W badaniu wykorzystano dane 19 firm ubezpieczeniowych Polski z lat 2011-2020. W celu zbadania wpływu koncentracji na stabilność finansową firm ubezpieczeniowych wykorzystano metodę modelowania ekonometrycznego. W modelu wielkość Z-score przyjęto jako przybliżoną miarę stabilności finansowej, koncentrację rynku reprezentowały wskaźniki CR oraz HHI, ponadto uwzględniono szereg zmiennych specyficznych dla ubezpieczeń, a także niektóre zmienne makroekonomiczne. Estymację parametrów modelu dokonano metodą korekty heteroskedastyczności. Wynik badania przemawia za hipotezą, że koncentracja rynku wiąże się z obniżaniem stabilności finansowej firm ubezpieczeniowych.

Author: *Prof. Kazimierz Ortynski, Kazimierz Pulaski University of Technology and Humanities in Radom*

Financial Stability of Insurers and Concentration of the Life Insurance Market in Poland

The aim of the study is to examine the impact of the concentration effect on the life insurance market on the financial stability of insurers in Poland, i.e. to determine whether concentration weakens the financial stability of insurers ("concentration-fragility view") or not ("concentration-stability view"). The study used data from 19 Polish insurance companies from 2011 to 2020. In order to examine the impact of concentration on the financial stability of insurance companies, the method of econometric modeling was used. In the model, the Z-score was adopted as an approximate measure of financial stability, market concentration was represented by CR and HHI indices, and a number of insurance-specific variables as well as some macroeconomic variables were taken into account. The model parameters were estimated using the heteroscedasticity correction method. The result of the study supports the hypothesis that market concentration is associated with lowering the financial stability of insurance companies.

Autor: Dr Klaudia Przybysz, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Srebrna gospodarka w dobie aktywizacji seniorów

Wzrost udziału osób powyżej 65 roku życia w strukturach społeczeństw powoduje przeobrażenia gospodarek w różnych obszarach. W związku z tym, niezbędne są procesy przygotowawcze dotyczące różnych sfer funkcjonowania społecznego i gospodarczego, które, z jednej strony uwzględnią konieczność zapewnienia usług socjalno-bytowych i zdrowotnych, a z drugiej pozwolą na wykorzystanie dużego potencjału starszych pokoleń. Warto tu zwrócić uwagę na koncepcję srebrnej gospodarki, ukierunkowanej m.in. na kształtowanie dóbr i usług sprofilowanych dla osób znajdujących się w późniejszej fazie życia (turystyka, kultura, integracja społeczna). Istotnym elementem jest również koncepcja aktywnego starzenia się promowana przez Unię Europejską. Na tym tle podjęto próbę identyfikacji potrzeb seniorów jako głównego czynnika kształtującego rozwój srebrnej gospodarki.

Author: *Klaudia Przybysz Ph.D., Wrocław University of Economics and Business*

Silver economy in the era of activation of seniors

The increase in the proportion of people over the age of 65 in the structures of societies is causing transformations of economies in various areas. In connection with this, preparatory processes are needed for various spheres of social and economic functioning, which, on the one hand, will take into account the need to provide social, living and health services, and on the other hand, will allow to use the high potential of the older generations. It is worth noting here the concept of the silver economy, aimed, among other things, at shaping goods and services profiled for people in a later stage of life (tourism, culture, social integration). The concept of active aging promoted by the European Union is also an important element. Against this background, an attempt was made to identify the needs of seniors as the main factor shaping the development of the silver economy.

Autor: Prof. Olha Pyroh, Lviv Polytechnic National University

Ukraina w europejskich łańcuchach wartości

Ukraina jako niepodległe państwo przeszła w latach 2004-2022 złożony okres zmian politycznych, strukturalnych i społeczno-gospodarczych: powstanie społeczeństwa obywatelskiego podczas Pierwszej Rewolucji, starcie władz z narodem ukraińskim podczas Rewolucji Godności, aneksja Krymu, konflikt zbrojny na wschodzie Ukrainy i wojna Rosji z Ukrainą od lutego 2022 roku. Wszystkie te wydarzenia poważnie wpłynęły i nadal wpływają na rozwój gospodarczy Ukrainy.

Rzeczywistość gospodarki narodowej Ukrainy zależy od efektywności i optymalności jej struktury technologicznej według sektorów, która jest definiowana jako kolejność kształtowania się systemu relacji między podmiotami makroekonomicznymi na podstawie maksymalnego zaspokojenia potrzeb społeczeństwa, pod warunkiem osiągnięcia produkcyjnej i dystrybucyjnej efektywności wykorzystania ograniczonych zasobów ekonomicznych kraju. Odchylenie modelu rozwoju gospodarczego Ukrainy od 2009 roku od przemysłowego modelu rozwoju gospodarczego nastąpiło pod wpływem czynników zewnętrznych - światowego kryzysu gospodarczego (2008-2009), konfliktu zbrojnego na Ukrainie trwającego praktycznie od 2014 roku.

Integracja gospodarki Ukrainy z europejskimi łańcuchami wartości powinna stać się jednym z priorytetów rozwoju gospodarczego tego kraju w okresie powojennym. Przed rozpoczęciem inwazji Rosji na Ukrainę podmioty gospodarcze o różnym charakterze działalności gospodarczej zostały włączone do europejskich łańcuchów wartości (branża IT- stanowi 70% eksportu).

Ukraina posiada potencjał przemysłowy, zasobowy i intelektualny do integracji w europejskie łańcuchy wartości jako hub przemysłowy i technologiczny. To właśnie ukształtowanie i wdrożenie modelu rozwoju

gospodarczego Ukrainy w europejskich łańcuchach wartości zapewni Ukrainie konkurencyjność i przyczyni się do wzrostu gospodarczego.

Author: *Prof. Olha Pyroh, Lviv Polytechnic National University*

Ukraine in European Value Chains

Ukraine, as an independent state, went through a complex period of political, structural and socio-economic change between 2004 and 2022: the rise of civil society during the First Revolution, the clash between the authorities and the Ukrainian people during the Revolution of Dignity, the annexation of Crimea, the armed conflict in eastern Ukraine and Russia's war on Ukraine since February 2022. All these events have seriously affected and continue to affect Ukraine's economic development.

The development of Ukraine's national economy depends on the efficiency and optimality of its technological structure by sector, which is defined as the order of formation of the system of relations between macroeconomic entities on the basis of maximum satisfaction of the needs of society, provided that the productive and distributive efficiency of using the country's limited economic resources is achieved. The deviation of Ukraine's economic development model from 2009 to the industrial model of economic development was influenced by external factors - the global economic crisis (2008-2009), the armed conflict in Ukraine lasting practically since 2014.

Integration of Ukraine's economy into European value chains should become one of the priorities of the country's economic development in the post-war period. Prior to the start of Russia's invasion of Ukraine, economic entities with different types of economic activity were integrated into European value chains (the IT industry-accounts for 70% of exports).

Ukraine has the industrial, resource and intellectual potential to integrate as an industrial and technological hub into European value chains. It is the formation and implementation of Ukraine's economic development model in European value chains that will ensure Ukraine's competitiveness and contribute to economic growth.

Autor: *Dr hab. Magdalena Rosińska-Bukowska, prof. UŁ, Uniwersytet Łódzki*

Koncepcja „Społecznej odpowiedzialności 5.0” – CSR 5.0

Celem artykułu jest zaprezentowanie wpływu koncepcji „Społeczeństwa 5.0” na ewolucję ram conceptualnych społecznej odpowiedzialności (CSR, Corporate Social Responsibility). W badaniu z wykorzystaniem Grounded Theory Methodology (GTM) podjęto się wskazania kluczowych wartości, stanowiących filary modeli biznesowych adekwatnych dla „Społecznej odpowiedzialności 5.0.” (CSR 5.0). Tezą artykułu jest, że nowy model „CSR 5.0” jest efektem implementacji koncepcji „Społeczeństwo 5.0” i odzwierciedla funkcjonalne wdrażanie zasad CSR zgodnie z ideą kreacji wartości ekonomiczno-społecznych (CSV, Creating Shared Value).

Author: *Prof. Magdalena Rosińska-Bukowska, University of Lodz*

The Concept of “Social Responsibility 5.0” – CSR 5.0

The aim of the article is to present the impact of the "Society 5.0" concept on the evolution of the conceptual framework of Corporate Social Responsibility (CSR). In the study using Grounded Theory Methodology (GTM), it was undertaken to identify key values, that are the pillars of business models adequate for "Social Responsibility 5.0." (CSR 5.0). The thesis of the article is that the new "CSR 5.0" model is the result of the implementation of the "Society 5.0" concept and reflects the functional implementation of CSR principles in accordance with the idea of creating economic and social values (CSV, Creating Shared Value).

Autorzy: *Dr Katarzyna Sieradzka, Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. K. Pułaskiego w Radomiu*
Dr Katarzyna Brożek, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Kapitał intelektualny a innowacyjność przedsiębiorstw w Polsce na tle krajów Unii Europejskiej

Rozwój przedsiębiorstw w dużej mierze zależy od ich innowacyjności. Z analizy literatury przedmiotu wynika, iż kapitał intelektualny stanowi jeden z czynników budowy potencjału innowacyjnego przedsiębiorstw. Kapitał ludzki uosobiony w postaci wykształconych, wykwalifikowanych, doświadczonych oraz zmotywowanych pracowników powinien być źródłem procesów innowacyjnych zachodzących w przedsiębiorstwie.

Celem artykułu jest analiza i ocena wpływu kapitału ludzkiego na innowacyjność przedsiębiorstw w Polsce na tle Unii Europejskiej. W artykule wykorzystano krytyczną analizę literatury przedmiotu, zaś w części empirycznej posłużono się analizą statystyczną, która obejmowała charakterystykę próby obranych cech, analizę szeregu korelacji badających dopasowanie cech, analizę otrzymanych wyników. Zgromadzone dane opracowano z wykorzystaniem statystyki opisowej – wartości średnich, dynamiki zmian, współczynnika korelacji Pearsona

Authors: *Katarzyna Sieradzka, Ph.D., Kazimierz Pulaski University of Technology and Humanities in Radom*
Katarzyna Brożek, Ph.D., Jan Kochanowski University in Kielce

Intellectual Capital and Innovativeness of Enterprises in Poland in Comparison with the European Union Countries

The development of enterprises largely depends on their innovativeness. The analysis of the literature on the subject shows that intellectual capital is one of the factors in building the innovative potential of enterprises. Human capital embodied in the form of educated, skilled, experienced and motivated employees should be the source of innovation processes taking place in the enterprise.

The purpose of the article is to analyze and evaluate the impact of human capital on the innovativeness of enterprises in Poland against the background of the European Union. The article uses a critical analysis of the literature on the subject, while the empirical part uses statistical analysis, which includes the characteristics of the sample of selected attributes, analysis of a number of correlations examining the matching of selected attributes and analysis of the results obtained. The collected data were processed using descriptive statistics - mean values, dynamics of change, Pearson correlation coefficient.

Autor: Prof. Iryna Skorokhod, Lesya Ukrainka Volyn National University

Aktualne trendy na światowym rynku alternatywnych źródeł energii

Zasadność niniejszego opracowania wynika z faktu, że obecnie we współczesnym świecie coraz częściej podnoszona jest kwestia rozwoju energetyki alternatywnej, która może poprawić sytuację ekologiczną poprzez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń powstających w wyniku spalania paliw kopalnych. Ponadto istnieją możliwości dywersyfikacji źródeł energii, a tym samym stworzenia warunków do poprawy bezpieczeństwa energetycznego. Dlatego energia - jako motor światowej gospodarki - znajduje się w centrum agendy 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju. Zainteresowanie tymi źródłami energii stale rośnie. W wyniku przeprowadzonych badań postawiono i wykonano następujące zadania: przedstawiono istotę pojęcia alternatywnych źródeł energii; naświetlono warunki wstępne kształtowania się światowego rynku alternatywnych źródeł energii; przeprowadzono analizę rozwoju światowego rynku alternatywnych źródeł energii; wskazano aktualny stan rozwoju energetyki wiatrowej i słonecznej na światowym rynku alternatywnych źródeł energii; wyjaśniono problemy rozwoju światowego rynku alternatywnych źródeł energii; określono perspektywiczne kierunki rozwoju światowego rynku alternatywnych źródeł energii.

Author: *Prof. Iryna Skorokhod, Lesya Ukrainka Volyn National University*

Current trends in the world market of alternative energy sources

The relevance of the study is due to the fact that today in the modern world the question of the development of alternative energy is increasingly raised, which can improve the environmental situation by reducing emissions of pollutants caused by burning fossil fuels. In addition, there are opportunities to diversify energy sources, and thus create the conditions for improving energy security. Therefore, energy - as the engine of the world economy - is at the heart of the 2030 agenda for sustainable development. Interest in these energy sources is growing steadily. As a result of the research the following tasks were set and performed: the essence of the concept of alternative energy sources was revealed; the preconditions for the formation of the world market of alternative energy sources are highlighted; the analysis of development of the world market of alternative energy sources is carried out; the current state of development of wind and solar energy in the world market of alternative energy sources is indicated; the problems of development of the world market of alternative energy sources are clarified; the perspective directions of development of the world market of alternative energy sources are determined.

Autor: Dr hab. Agnieszka Stanimir, prof. UEW, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Cele zrównoważonego rozwoju w turystyce – percepcja i realizacja założeń przez seniorów

W 2015 roku 195 krajów zaakceptowało Cele Zrównoważonego Rozwoju (The Sustainable Development Goals 2030 Agenda, dalej SDG). Realizacja siedemnastu celów ma doprowadzić do pozytywnych zmian świata oraz poprawy warunków życia. Założeniami są koniec ubóstwa i głodu, walka z nierównościami i niesprawiedliwością, postęp technologiczny prowadzony w zgodzie z naturą i ochrona planety przed degradacją i zmianą klimatu. Przez zakres oddziaływania na planetę, planowane efekty realizowane z zachowaniem pokoju i partnerstwa, cele te nazywane są celami ludzkości. SDG wyznaczono by zapobiegać dalszemu szybkiemu, niezrównoważonemu wzrostowi gospodarczemu przez co środowisko naturalne i dobrobyt ludzi mogłyby być zagrożone.

W naszym badaniu skupiliśmy się na turystyce zgodnej z SDG. Szczególnie interesujące były dla nas zagadnienia związane ze świadomością SDG oraz zwracanie uwagi na realizację SDG przez seniorów turystów. Szybki wzrost sektora turystycznego nie pozostaje bez wpływu na rynek pracy, dóbr i usług. Tym samym może przyczyniać się do zmian ocenianych pozytywnie, takich jak wzrost gospodarczy, ochrona środowiska i łagodzenie ubóstwa. Jednak zmiany w tym sektorze gospodarki mogą mieć też negatywny wydźwięk, jak np. zmiany klimatu, głównie przez emisję gazów cieplarnianych, ale też negatywne zjawiska ekonomiczne. Sektor turystyczny by rozwijać się w sposób zrównoważony powinien bardzo szybko reagować na zmiany klimatyczne i zmniejszać swój wkład w emisję gazów cieplarnianych. Dodatkowa realizacja siedemnastego celu nastąpi tylko jeśli rozwój zrównoważony będzie wspólną odpowiedzialnością turystów jako użytkowników dóbr turystycznych (w tym zasobów naturalnych), przedsiębiorstw turystycznych, ale także rządów jako organów nadzorujących politykę SDG. Zatem wielostronna dbałość o zachowanie w regionach turystycznych bogactw naturalnych, dziedzictwa artystycznego i kulturowego

zapewni możliwość realizacji SDG. W badaniu wyróżniono dwa cele. Pierwszym z nich jest przedstawienie zagadnienia zrównoważonej turystyki w odniesieniu do realizacji polityki active ageing. Drugim celem jest rozpoznanie zachowań turystycznych seniorów w odniesieniu do SDG.

Author: *Prof. Agnieszka Stanimir, Wrocław University of Economics and Business*

Sustainable Development Goals in tourism - seniors' perception and implementation of the goals

In 2015, 195 countries approved The Sustainable Development Goals 2030 Agenda (SDGs). The implementation of the seventeen goals is expected to lead to positive changes in the world and improved living conditions. The goals are to end poverty and hunger, fight inequality and injustice, advance technology in harmony with nature and protect the planet from degradation and climate change. By the extent of the impact on the planet, the planned effects realized with peace and partnership, these goals are called the goals of humanity. The SDGs were set to prevent further rapid, unsustainable economic growth by which the environment and human well-being could be threatened.

In our study, we focused on tourism in line with the SDGs. We were particularly interested in issues related to SDG awareness and paying attention to the implementation of the SDGs by senior tourists. The rapid growth of the tourism sector is not without its impact on the labor, goods and services market. Thus, it can contribute to changes that are evaluated positively, such as economic growth, environmental protection and poverty alleviation. However, changes in this sector of the economy can also have negative overtones, such as climate change, mainly through greenhouse gas emissions, but also negative economic phenomena. The tourism sector in order to develop in a sustainable manner should respond very quickly to climate change and reduce its contribution to greenhouse gas emissions. Additional realization of the seventeenth goal will only occur if sustainable development is the joint responsibility of tourists as users of tourism goods (including natural resources), tourism businesses, but also governments as SDG policy regulators. Thus, multilateral attention to the preservation of natural resources, artistic and cultural heritage in tourist regions will ensure that the SDG can be achieved. The study distinguishes two objectives. The first one is to present the issue of sustainable tourism in relation to the

implementation of the active aging policy. The second objective is to identify the tourism behavior of seniors in relation to the SDG.

Autorzy: *Dr hab. Anna Wolak-Tuzimek, prof. UTH Rad., Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. K. Pułaskiego w Radomiu*
Dr hab. Joanna Duda, prof. AGH, Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie

Strategia dywersyfikacji przedsiębiorstw w warunkach globalnego kryzysu

Kryzys wywołany pandemią covid 19 doprowadził do przerwania globalnych łańcuchów dostaw i w konsekwencji zainicjował zmiany dotychczasowych strategii biznesowych. Dlatego też celem artykułu jest zbadanie wpływu strategii dywersyfikacji na funkcjonowanie i rozwój przedsiębiorstw w czasie kryzysu. Aby zrealizować tak postawiony cel zostały przeprowadzone badania ankietowe oraz wywiady ustrukturalizowane z przedsiębiorcami obejmujące okres przed i po kryzysie. Otrzymane wyniki badań wpisują się w nurt globalnej dyskusji i wykazują, że stosowanie strategii dywersyfikacji przez przedsiębiorców, ma pozytywny wpływ na ich wynik finansowy w warunkach kryzysowych.

Authors: *Prof. Anna Wolak- Tuzimek, Kazimierz Pulaski University of Technology and Humanities in Radom*
Prof. Joanna Duda, AGH University of Science and Technology in Cracow

Enterprise Diversification Strategy in the Conditions of the Global Crisis

The crisis caused by the covid 19 pandemic led to the interruption of global supply chains and, as a consequence, initiated changes to existing business strategies. Therefore, the aim of the article is to examine the impact of diversification strategies on the functioning and development of enterprises during the crisis. In order to achieve this goal, surveys and structured interviews with entrepreneurs were conducted, covering the period before and after the crisis. The obtained research results are part of the global discussion and show that the use of diversification strategies by entrepreneurs has a positive impact on their financial results in crisis conditions.

Autor: *Dr. Agnieszka Woźniak, Karpacka Państwowa Uczelnia w Krośnie*

Wykorzystanie kart kontrolnych do oceny funkcjonowania łańcucha dostaw

W dzisiejszych czasach zmiany globalnych warunków ekonomicznych, zapotrzebowanie na produkt wysokiej jakości przy niskiej cenie oraz minimalizowanie czasu dostaw, nałożyły jeszcze większe ograniczenia na producentów, którzy chcą zachować konkurencyjność.

Przez wiele lat podstawowe zastosowanie kart kontrolnych koncentrowało się na procesach produkcyjnych. Obecnie stosowanie kart kontrolnych zostało rozszerzone na wiele innych obszarów, w tym między innymi na systemy opieki zdrowotnej, ekonomii, informatyki i środowiska.

Praca przedstawia propozycję wykorzystania kart kontrolnych w procesie łańcucha dostaw, a jej celem jest ukazanie możliwości adaptacji jednego z narzędzi statystycznego sterowania procesem, jakim są karty kontrolne, do oceny funkcjonowania łańcucha dostaw.

Pierwsza część artykułu obejmuje teoretyczne zagadnienia związane z SPC, a szczególnie koncepcję kart kontrolnych wprowadzonych przez Shewharta jak i dalsze ich modyfikacje. Kolejne rozdziały pracy to integracja modelu analizy szeregów czasowych z kartami SPC i opracowanie metodyki monitorowania oraz wykrywania nieprawidłowości w łańcuchu dostaw. W końcowej części pracy, dla zaproponowanej metodyki, przeprowadzono studium przypadku. Proponowana metodyka może przynieść wymierne korzyści dla wszystkich przedsiębiorstw analizujących ryzyko dostaw.

Author: *Agnieszka Woźniak Ph.D., Carpathian State College in Krosno*

Using control cards to assess supply chain performance

Nowadays, changes in global economic conditions, the demand for a high-quality product at a low price and minimizing delivery times have placed even greater constraints on manufacturers who want to remain competitive.

For many years, the primary use of control cards focused on manufacturing processes. Nowadays, the use of control cards has been extended to many other areas, including healthcare, economics, information technology and environmental systems, among others.

The paper presents a proposal for the use of control cards in the supply chain process, and aims to show the adaptability of one of the statistical process control tools, such as control cards, for evaluating supply chain performance. The first part of the paper covers theoretical issues related to SPC, especially the concept of control cards introduced by Shewhart as well as further modifications. The next sections of the paper deal with the integration of the time series analysis model with SPC cards and the development of a methodology for monitoring and detecting irregularities in the supply chain. In the final section of the paper, a case study was conducted for the proposed methodology. The proposed methodology can bring tangible benefits to all companies analyzing supply risk.

Autor: *Dr Łukasz Wójtowicz, Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. K. Pułaskiego w Radomiu*

Turbulencje na rynkach walutowych w niepewnych czasach

Rynki walutowe od początku XXI wieku charakteryzują się dużą zmiennością i napotykają na różnego rodzaju turbulencje. Ostatnie lata wyraźnie potwierdziły, że oprócz relacji popytu i podaży na daną walutę, na kursy walutowe wpływają inne czynniki ekonomiczne, w tym: stopy procentowe, inflacja, bezrobocie, tempo wzrostu gospodarczego. Dodatkowo pojawiły się odrębne czynniki, takie jak pandemia Covid czy konflikt zbrojny na Ukrainie. Dlatego celem artykułu było wskazanie istotnych czynników kształtujących zmienność walutową we współczesnej gospodarce rynkowej.

Author: *Lukasz Wojtowicz Ph.D., Kazimierz Pulaski University of Technology and Humanities in Radom*

Turbulence in the Currency Markets in Uncertain Times

Currency markets since the beginning of the 21st century are characterized by high volatility and encountering various types of turbulence. Recent years have clearly confirmed that apart from the relationship between demand and supply for a specific currency, other economic factors influence the exchange rates, including: interest rates, inflation, unemployment, economic growth rate. In addition, separate factors appeared, such as the Covid pandemic or the armed conflict in Ukraine. Therefore, the aim of the article was to identify significant factors shaping currency volatility in the modern market economy.

Autor: *Dr Łukasz Zięba, Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny
im. K. Pułaskiego w Radomiu*

***Rozwój rynku NewConnect na tle podobnych rynków w wybranych krajach
UE***

Rozwój zorganizowanych rynków przeznaczonych dla małych i średnich spółek z sektora nowoczesnych technologii nabrał ostatnimi czasy dużego tempa. W coraz większej ilości krajów powstają dedykowane platformy przeznaczone dla tego typu przedsiębiorstw. Celem artykułu jest dokonanie analizy rynku NeWConnect jako platformy dla przedsiębiorstw z branży nowoczesnych technologii w Polsce i określenie stanu rozwoju tego rynku w porównaniu z wybranymi krajami UE. Artykuł składa się w pierwszej części z przeglądu literatury, natomiast w części empirycznej została dokonana analiza statystyczna z wykorzystaniem modelowania ekonometrycznego.

Author: *Łukasz Zięba Ph.D., Kazimierz Pulaski University of Technology and Humanities in Radom*

Development of the NewConnect market in comparison with similar markets in selected EU countries

The development of organised markets dedicated to small and medium-sized high-tech companies has recently gained considerable momentum. Dedicated platforms for such companies are being established in an increasing number of countries. The aim of this article is to analyse the NeWConnect market as a platform for high-tech companies in Poland and to determine the state of development of this market in comparison with selected markets of EU countries. The first part of the article consists of a literature review, while the empirical part consists of a statistical analysis using econometric modelling.

